ANTONIO TABUCCHI

DÜŞLER DÜŞÜ

CAN

ANLATI

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
SEMİN SAYIT

Antonio Tabucchi

DÜŞLER DÜŞÜ

Can Yayınları: 1545
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 626

Sogni di Sogni, Antonio Tabucchi
© Stelious Skopelitis
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2004

1. basım: Nisan 2006

Yayına Hazırlayan: Celâl Üster

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gelengül Çakır
Düzelti: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 975-07-0634-X

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Antonio Tabucchi
DÜŞLER DÜŞÜ

ANLATI

İtalyanca aslından çeviren
SEMİN SAYIT

CAN YAYINLARI

ANTONIO TABUCCHI'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

DAMASCENO MONTEIRO'NUN KAYIP BAŞI / *roman*
GİTTİKÇE GEÇ OLMAKTA / *roman*
HİNT GECE MÜZİĞİ / *roman*
ÖNEMİ OLMAYAN KÜÇÜK YANLIŞ ANLAMALAR / *öykü*
PEREIRA İDDİA EDİYOR / *roman*
UFUK ÇİZGİSİ / *roman*

Antonio Tabucchi, 1943'te İtalya'nın Pisa kentinde doğdu. Romanları, öyküleri, denemeleri ve oyunlarıyla Avrupa edebiyatının en seçkin yazarları arasında yer aldı. Fernando Pessoa'nın yapıtlarının İtalyanca basımlarının editörlüğünü de üstlendi. Kitapları, aralarında çeşitli Avrupa dilleri, İngilizce, İspanyolca, Japonca, Çince (Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan), İbranice, Arapça (Suriye ve Lübnan), Kurdu, Hintçe, Urduca ve Farsça'nın da bulunduğu kırktan fazla dile çevrildi. Bazı romanları Roberto Faenza, Alain Courneau, Alain Taner, Fernando Topes gibi ünlü yönetmenlerce beyazperdeye, Giorgio Strehler ve Didier Bezace gibi tanınmış yönetmenlerce sahneye uyarlandı. Tabucchi, İtalya'da "Pen Kulübü", "Campiello" ve "Viareggio-Rèpaci", Fransa'da "Prix Médicis Etranger", "Prix Européen de la Littérature" ve "Prix Méditerranée", Yunanistan'da "Aristeion", Almanya'da Leibniz Akademisi'nce verilen "Nossack", Avusturya'da "Europaeischer Staatspreis", İspanya'da "Hidalgo" ve Asturias Prensi'nce verilen basın özgürlük ödülü "Francisco Cerecedo" gibi saygın ödüllere değer görüldü. Siena Üniversitesi'nde ve New York'taki Bard College, Paris'teki Ecole de Hautes Etudes ve Collège de France gibi seçkin üniversitelerde ders verdi. Avrupa'nın önde gelen gazeteleri ve kültür dergilerine yazılar yazdı ve yazmayı sürdürüyor. Uluslararası Yazarlar Parlamentosu'nun kurucuları arasında ve üyesi.

Semin Sayıt, 1935'te İstanbul'da doğdu. 1962'den beri İtalya'da yaşıyor. Uzun süre Roma'daki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Kırımı (FAO)'da çalıştı. 1995' ten bu yana İtalyanca ve İngilizce'den çeviriler yapıyor. İtalyan edebiyatının Türkiye'de tanınmasına katkıları nedeniyle, 2003 yılında İtalyan Cumhurbaşkanı tarafından 'Commendatore' unvanına layık görüldü ve İtalyan Dayanışma Yıldızı nişanı aldı. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Italo Calvino, Primo Levi, Leonardo Sciascia, Antonio Tabucchi, Ferdinando Camon, Claudio Piersanti, Alessandro Baricco, Dacia Maraini, Susanna Tamaro, Cristina Comencini ve Genevieve Vaughau'dan çeviriler yaptı.

Bu kitabın doğduğu defteri bana armağan eden kızım Teresa'ya...

İÇİNDEKİLER

Not 13

Mimar ve Havacı Daidalos'un Düşü 15
Saray Ozanı Publius Ovidius Nasone'nin Düşü 18
Büyücü Yazar Lucius Apuleius'un Düşü 21
Tanrı'ya Söven Ozan Cecco Angiolieri'nin Düşü 24
Katil Ozan François Villon'un Düşü 27
Eski Keşiş ve Yazar François Rabelais'nin Düşü 30
Caravaggio Diye Anılan Öfkeli Ressam
Michelangelo Merisi'nin Düşü 34
Hayaller Peşinde Koşan Ressam
Francisco Goya y Lucientes'in Düşü 36
Afyon Bağımlısı Ozan
Samuel Taylor Coleridge'in Düşü 38
Deli Ozan Giacomo Leopardi'nin Düşü 40
Tiyatro Sansürcüsü ve Yazar
Carlo Collodi'nin Düşü 43
Gezgin Yazar Robert Louis Stevenson'ın Düşü 46
Serseri Ozan Arthur Rimbaud'nun Düşü 49
Doktor Yazar Anton Çehov'un Düşü 51
Estetik Uzmanı Müzisyen
Achille-Claude Debussy'nin Düşü 54
Mutsuz Ressam Henri de
Toulouse-Lautrec'in Düşü 56
Kılıktan Kılığa Giren Ozan
Fernando Pessoa'nın Düşü 59
Devrimci Ozan Vladimir Mayakovski'nin Düşü 63

Antifaşist Ozan Federico
Garcia Lorca'nın Düşü 66
Başkalarının Düşlerini Yorumlayan Doktor
Sigmund Freud'un Düşü 69

Bu Kitapta Düş Görenler 73

Ağustosta yeniay, evinin arkasından doğarken eğer tanrılar sana gülümserse, eşinin badem ağacının altında, bir başkasının düşlerini görebilirsin.

Eski bir Çin şarkısı

Not

Sevdiğim sanatçıların ne gibi düşler gördüklerini hep bilmek isterdim. Yazık ki, bu kitapta sözünü ettiklerim, ruhlarının geceleri izlediği yolları anlatan birer yapıt bırakmamışlar bize. Yazını da yardıma çağırarak bu eksiği karşılamak ve yitirilenleri bir şekilde bulup çıkarmak arzusu gerçekten çok büyük. Yine de, bilinmeyen düşlerin özlemini çeken birinin imgelemeye çalıştığı, kuruntuyu andıran bu dolaylı anlatıların zavallı birer varsayım, boş birer umut, akla yakın olmayan birer uyduru olduklarının bilincindeyim. Ancak bu şekilde okunmalarını ve artık Öte Yanda düş görmekte olan kahramanlarımın da bu zavallı yazarı hoş göreceklerini umarım.

A.T.

Mimar ve Havacı Daidalos'un Düşü

Binlerce yıl önce, kesin olarak hesaplanamayacak bir zamanda bir gece, mimar ve havacı Daidalos bir düş gördü.

Düşünde uçsuz bucaksız kocaman bir saraydaydı ve bir koridorda yürüyordu. Bu koridor başka bir koridora açılıyor, yorgun ve şaşkın Daidalos duvarlara tutunarak ilerliyordu. Koridoru boydan boya geçtikten sonra sekizgen biçiminde küçük bir odaya geldi, buraya sekiz ayrı koridor açılıyordu. Daidalos boğulacak gibi soluk soluğaydı, temiz havaya gereksinimi vardı. Koridorlardan birine girdi ama bunun sonunda bir duvar vardı. Bir başka koridora saptı, ancak o da bir duvarla sona eriyordu. Daidalos yedi kez bütün koridorları denedi, ardından, upuzun sekizinci koridora girdi ve köşeleri döne döne gittikten sonra yeni bir koridora ulaştı. O zaman mermer bir basamağa oturup düşünmeye başladı. Koridorun duvarlarındaki meşalelerin ışığında mavi kuşlar ve çiçekler içeren freskler gördü.

Daidalos kendi kendine, buradan çıkmayı yalnız ben becerebilirim ama anımsayamıyorum, diye söylendi. Sandallarını çıkardı ve yeşil mermerler üstünde yalınayak yürümeye başladı. Avunmak için, be-

bekliğinde beşiğini sallamış yaşlı dadısından öğrendiği eski bir ezgiyi tutturdu. Uzun koridorun kemerleri sesini on kez yankılıyordu.

Daidalos, buradan çıkmayı yalnız ben becerebilirim ama anımsayamıyorum, dedi.

Tam o sırada, garip manzaraları gösteren freskllerle süslü geniş, yuvarlak bir salona geldi. Bu salonu anımsıyor ama neden anımsadığını çıkaramıyordu. Çevrede kıymetli kumaşlarla kaplı koltuklar, tam ortada da geniş bir yatak vardı. Yatağın kenarında zayıf, genç ve çevik görünüşlü bir adam oturuyordu. Adamın başı bir boğa başıydı. Genç adam, başı ellerinin arasında hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Daidalos ona yaklaştı ve elini omzuna koydu. Neden ağlıyorsun, diye sordu. Adam ellerini indirip hayvan gözlerini ona çevirdi. Ağlıyorum çünkü aya âşığım, dedi, onu çocukluğumda bir tek kez pencereden gördüm ama bu sarayda tutsak olduğum için yanına varamıyorum. Geceleri bir çayıra uzanıp ayın ışıklarının beni öpmesine razıyım ama doğduğum günden beri bu sarayda tutsak yaşıyorum. Sonra yine ağlamaya başladı.

O zaman Daidalos sonsuz bir arzuyla yanıp tutuştu, yüreği hızla çarpmaya başladı. Buradan çıkman için sana yardım edeceğim, dedi.

Yarı insan yarı hayvan varlık yine başını kaldırıp öküz gözlerini ona dikti. Bu odanın iki kapısı vardır, dedi, her kapıda da birer bekçi durur. Kapılardan biri özgürlüğe, ötekisiyse ölüme açılır. Bir bekçi hep doğru, ötekisi de hep yalan söyler. Ama hangisinin doğru hangisinin yalan söylediğini, hangi kapının özgürlüğe, hangisinin ölüme açıldığını bilmiyorum.

Daidalos, gel benimle, dedi.

Bekçilerden birine yaklaştı ve, arkadaşına göre, hangi kapı özgürlüğe açılıyor, diye sordu. Sonra onun gösterdiğinin aksi olan kapıya gitti. Gerçekten de, eğer yalancı bekçiye sormuş olsaydı, arkadaşının özgürlüğe gider diye işaret ettiği kapıyı değil, darağacına gideni gösterecekti, oysa eğer doğrucu bekçiye sormuş olsaydı, arkadaşının yalan işaretini değiştirmeden yine ölüm kapısını gösterecekti.

O kapıdan çıkıp uzun bir koridora daldılar. Bu dik bir koridordu ve en sonunda, bilinmeyen bir kentin ışıklarının göründüğü bir asma bahçeye geldiler.

Daidalos artık anımsıyordu ve anımsadığı için mutluydu. Çalıların arasına biraz balmumu ve tüyler saklamıştı. Bunları, o saraydan kaçabilmek için saklamıştı. Balmumu ve tüylerle iki kanat yaptı ve yarı insan yarı hayvan varlığın sırtına taktı. Sonra onu asma bahçenin ucuna götürdü.

Gece uzundur, dedi, ay yüzünü gösterir ve seni bekler, ona kadar uçabilirsin.

Yarı insan yarı hayvan varlık dönüp uysal hayvan gözleriyle ona baktı. Sağ ol, dedi.

Daidalos onu hızla itti ve haydi git, dedi. Sonra, geniş kanatlarını çırparak uzaklaşan yarı insan yarı hayvan varlığın arkasından baktı. Aya doğru gidiyor, uçuyor uçuyordu.

Saray Ozanı
Publius Ovidius Nasone'nin Düşü

Karadeniz kıyısındaki Tomi kentinde İS 16 Ocak gecesi, fırtınalı ve buz gibi soğuk bir gece, saraylı ozan Publius Ovidius Nasone bir düş gördü; düşünde imparatorun gözdesi bir şairdi. Ve de tanrıların kerametiyle kocaman bir kelebeğe dönüşmüştü.

Bir insan boyunda, mavili sarılı görkemli kanatları olan koskoca bir kelebekti. Her yeri kapsayan yusyuvarlak iri kelebek gözleriyle ufuklara kadar dört yanını görebiliyordu.

Özel olarak onun için hazırlanmış altın bir arabaya bindirilmişti, üç çift beyaz atın çektiği araba Roma'ya doğru yol alıyordu. Ayakta durmaya çalışıyor ama incecik bacakları kanatlarının ağırlığını çekemedikleri için arada sırada sırtını yastıklara dayıyor ve bacakları havada sallanıyordu. Ayak bileklerindeki Doğu yapımı kıymetli bilezik ve halkaları gururla insanlara gösteriyordu.

Roma kapılarına geldikleri zaman, Ovidius havada sallanan bacaklarının da yardımıyla büyük bir gayret gösterip doğruldu ve başına defne yapraklarından bir taç koydu.

Halk büyük heyecan içindeydi, onu Asya'dan gelmiş bir tanrı sanan bazıları yerlere kapanmıştı. Ovidius onlara, sadece Ovidius olduğunu bildirmek istiyordu ve konuşmaya başladı. Ama ağzından yalnız dayanılmaz derecede tiz bir ıslığı andıran garip bir ses çıktı ve herkes kulaklarını tıkamak zorunda kaldı.

Ovidius, şarkımı duymuyor musunuz, diye bağırıyordu; bu, sevmek sanatını öğreten, saraylılardan, süs püsten, mucizelerden ve değişimden söz eden Ovidius'un şarkısıdır!

Ama sesi anlaşılmaz bir ıslıktı ve halk atların önünde kaçışmaya başlamıştı. En sonunda imparatorun sarayına vardılar ve Ovidius ince bacaklarının üstünde dengesini bulmaya çalışarak beceriksizce, onu Sezar'a götürecek basamakları tırmandı.

İmparator, tahtına oturmuş elindeki kupadan şarap içiyor ve onu bekliyordu. Sonra, benim için ne yazdın bakalım, dedi. Ovidius, Sezar'ı keyiflendirecek hoş ve eğlenceli dizeler yazmıştı. Ama nasıl söyleyecekti? Sesi sadece bir böcek vızıltısı gibi çıkıyordu. O zaman, dizelerini Sezar'a el kol hareketleriyle anlatmaya karar verdi ve renk renk görkemli kanatlarını alışılmamış, olağanüstü bir bale yapar gibi yavaş yavaş sallamaya başladı. Derken sarayın pencerelerindeki perdeler de dalgalandı, huzur kaçıran bir yel, odaları darmadağın etti ve Sezar öfkelenip kupasını yere fırlattı. Sezar kaba ve sert bir adamdı, sadelikten ve erkek gücünden hoşlanırdı. O yakışıksız böceğin karşısında karı gibi dans etmesine dayanamazdı. Ellerini çırptı, yüksek rütbeli pretorlar koşup geldiler.

Sezar, askerler, dedi, kesin şunun kanatlarını. Pretorlar kılıçlarını çektiler ve tıpkı bir ağaç budar

gibi ustaca Ovidius'un kanatlarını kestiler. Kanatlar yumuşak tüyler gibi yere düştü ve o anda Ovidius yaşamının sona erdiğini anladı. Yazgısı olduğunu fark ettiği bir güçle arkasını döndü ve büyük acılar içinde yalpalayarak sarayın taraçasına doğru yürüdü. Aşağıda, onun ölüsünü isteyen azgın bir kalabalık, kudurmuşçasına ellerini uzatmış bekliyordu.

O zaman Ovidius sendeleyerek sarayın merdivenlerinden indi.

Büyücü Yazar Lucius Apuleius'un Düşü

İsa'dan sonra 165 yılında bir ekim gecesi Kartaca kentinde, yazar ve büyücü Lucius Apuleius bir düş gördü. Düşünde Nubya'daydı, boğucu sıcak bir Afrika gecesiydi, kentin ana kapısı civarında geziniyordu ki birden bağrışmalar ve kahkahalar duydu. Kapıdan geçince kırmızı kerpiç surların dibinde toplanmış, gösteri yapan bir grup cambaz gördü. Tüm gövdesi beyaz bir alaşımla boyalı yarı çıplak bir adam bazen düşecekmiş gibi yaparak, bir ipte yürüyordu. Halk hem korkuyor hem gülüyor, köpekler havlayıp duruyorlardı. Derken cambaz gerçekten dengesini kaybetti ama bir eliyle ipi yakaladı ve olduğu yerde asılı kaldı. Seyircilerden bir korku çığlığı yükseldi ve sonra sevinçle alkışlamaya başladılar. Arkadaşları ipi germek için bir bocurgatı çeviriyorlardı, cambaz ağzını burnunu oynatarak bin türlü numarayla aşağı atladı. Bu kez, meşalelerin aydınlattığı orta yere, elinde kavalıyla bir başkası çıktı ve Doğu müziğini andıran bir hava çalmaya başladı. Daha sonra, örtülere sarınmış iri memeli bir kadın kocaman bir arabadan indi, elinde bir kırbaç tutuyordu. Kırbacı havada şaklattıktan sonra gövdesine doladı. Gözlerinin altında mor halkalar olan ka-

ra saçlı bir kadındı, terlediği için, yüzünün boyaları yanaklarından akıyordu.

Apuleius gitmek istiyordu ama garip bir güç onu olduğu yerde tutuyor, gözlerini kadından ayıramıyordu. Davullar önce yavaş yavaş, sonra gittikçe hızlanarak çalmaya başlamıştı ve tam o sırada, hayvanların bulunduğu çadırdan dört tane görkemli beyaz at ve zavallı, yorgun bir eşek çıktı. Dans eden kadın kırbacını şaklattı ve atlar şaha kalkarak hızla dönmeye başladılar. Eşek maymunların kafesine yakın bir yerde durmuş, ağır ağır kuyruğunu sallayarak sinekleri kovuyordu. Kadın bir daha kırbacını şaklatınca atlar durdular ve diz çökerek uzun uzun kişnediler. O zaman kadın iri gövdesinden beklenmeyen bir çeviklikle sıçradı ve bir ayağı bir atın, ötekisi başka bir atın sırtında, bacakları açık, hayvanları dörtnala koşturmaya başladı. Bir yandan da kırbacını karnının önünde edepsizce sallıyor ve halk keyifle gülüşüyordu. Derken davullar durdu, yorgun eşek görünmeyen bir yerden gelen bir buyruğa uyar gibi sırtüstü yere yatıp bacaklarını kaldırdı ve dimdik organını gözler önüne serdi. Kadın ortada dönerek, gösterinin sonunu ancak peşin para ödeyenler görebilirler, diye bağırıyor, bekçi kılıklı iki cambaz ellerinde kırbaçlarla çocukları ve dilencileri kovalıyordu.

Apuleius birden kendini yapayalnız hissetti. Çantasından iki gümüş para çıkarıp adamlara verdi ve gösteriyi izlemeye koyuldu. Kadın eşeğin penisini yakalamış, kösnüyle karnına sürterek baygın baygın dans ediyor, bir yandan da örtüleri aralayıp çıplak bedenini gösteriyordu. Apuleius ona yaklaşarak elini kaldırdı, o zaman eşek ağzını açtı ama anıracak yerde insan gibi konuştu.

Ben Lucius'um, dedi, tanımadın mı beni?

Apuleius, hangi Lucius, diye sordu.

Eşek, senin Lucius'un, dedi, serüven arkadaşın Lucius.

Apuleius sesin yakınlarda bir yerden geldiğini düşünerek çevresine bakındı ama sur kapısı kapalıydı, bekçiler uyuyakalmışlardı ve yalnız karanlık Afrika gecesinin soluğu duyuluyordu.

Eşek, bu uğursuz cadı bana büyü yaptı, dedi, beni bu hale soktu; yalnız sen, yazar ve büyücü olan sen, beni kurtarabilirsin.

Apuleius bir sıçrayışta ateşe doğru gitti, bir kor parçası alıp havaya simgeler çizdi ve söylenmesi gereken sözleri söyledi. Kadın bir çığlık attı, iğrenmiş gibi ağzını büzdü, birden yüzü buruşmaya ve yaşlı bir cadıya dönüşmeye başladı. Sonra ansızın havada eriyip kayboldu, onunla birlikte cambazlar, kent surları ve Afrika gecesi de silinip yok oldu. Derken ortalık aydınlandı: Pırıl pırıl bir gündü ve Apuleius, Roma'da arkadaşı Lucius ile Forum boyunca yürüyordu. Bir yandan söyleşiyor, bir yandan da pazarda dolaşan güzel esir kızlara bakıyorlardı. Bir ara Apuleius durdu, Lucius'un uzun beyaz giysisinin eteğini çekerek gözlerinin içine baktı ve dün gece bir düş gördüm, dedi.

Tanrı'ya Söven Ozan Cecco Angiolieri'nin Düşü

1309 yılının Ocak ayında bir gece, Tanrı'ya söven ozan Cecco Angiolieri, Siena kentinin bulaşıcı hastalıklar hastanesinde bir ot minder üstünde paçavralara bürünmüş yatarken bir düş gördü. Düşünde bunaltıcı sıcak bir yaz günü katedralin önünden geçiyordu. İçerisinin serin olduğunu bildiği için girmeye karar verdi ama haç çıkarıp parmaklarını kutsanmış suya batıracak yerde, şeytan kovma işareti yaparak iki parmağını üst üste bindirdi, çünkü orasını uğursuz bir yer sayıyordu.

Sağdaki ilk bölümde, Meryam Ana'nın portresini yapan bir ressam vardı. Sarışın bir genç olan ressam elinde paleti, yüksek arkalıklı bir iskemleye oturmuş dinleniyordu. Kutsal tablo neredeyse bitmişti: Yüzünde belli belirsiz bir gülümseme olan çekik gözlü Meryem kucağında, eteğinin kıvrımları arasında oturmuş bebek İsa'yı taşıyordu. Ressam kibarca onu selamladı ama Cecco Angiolieri alaylı bir gülüşle karşılık verdi. Sonra tabloya baktı ve iyice huzuru kaçtı. Sanki bütün dünyayı küçümsüyormuş gibi bakan o kadının yüzündeki kendini beğenmiş ifade tepesini attırmıştı. Dayanamadı, tabloya

yaklaştı ve sağ kolunu uzatarak saygısızca bir hareket yaptı. Genç ressam yerinden fırladı ve onu durdurmaya çalıştı ama Cecco Angiolieri kendini kurtardı ve sol koluyla da aynı saygısız hareketi yaptı. O zaman Meryem Ana'nın gözleri canlanmış gibi öfkeyle ona dikildi. Cecco Angiolieri'nin tüm bedeni garip bir titremeyle sarsıldı ve kasılıp küçülmeye başladı, dehşetle kol ve bacaklarının kara kıllarla kaplandığını gördü, bağırmak istedi ama ağzından yalnız korkunç bir miyavlama sesi çıktı ve ressamın ayaklarının dibinde küçük bir kedi oluverdi. Bu yeni bedenine hapsolmuş, çılgın gibi dişlerini gıcırdattı ve acı acı miyavlayarak kiliseden çıktı. O arada akşam olmuş, ortalık kararmıştı. Cecco Angiolieri önce duvar diplerine sürüne sürüne yürüdü, sonra acaba kimse onu fark etti mi diye çevresine bakındı. Ama meydan boş gibiydi. Köşede bir meyhanenin önünde toplanmış birkaç serseri, ellerindeki kulplu koca bardakları kafalarına dikiyorlardı. Cecco Angiolieri meyhanenin önünden geçmeye karar verdi, acıkmıştı, belki kuru bir peynir kabuğu bulurum diye düşünüyordu. Duvara sürtünerek meyhanenin iki meşaleyle aydınlatılmış kapısına doğru gitti. Tam o sırada gençlerden biri elindeki jambon parçasını sallayarak gel pisi pisi diye onu çağırdı. Cecco Angiolieri hemen seğirtip jambonu kaptı ama gençler, onu yakaladıkları gibi içeri götürdüler. Cecco Angiolieri onları ısırıp tırmalamaya uğraşıyordu ama kıskıvrak yakalanmıştı, kimi ağzını tıkamış, kimi bacaklarını kıstırmış, kımıldayamaz hale gelmişti. İçeri girince meşaleleri yakmak için kullanılan katran fıçısını alıp bütün tüylerini bir güzel katrana buladılar. Sonra da ateşe verip saldılar. Cecco Angiolieri alev alev yanan bir topa dönmüştü. Canhıraş feryat-

lar koparak dışarı fırladı, kendini duvardan duvara atıyor, yerlerde yuvarlanıyor ama ateşi bir türlü söndüremiyordu. Siena'nın karanlık ve dar sokaklarında dört yanını aydınlatarak yıldırım gibi koşmaya başladı. Nereye gittiğini bilmeden içgüdüsüyle koşup duruyordu. İki köşeyi döndü, üç sokağı boydan boya geçti, önüne çıkan basamakları tırmandı ve kocaman bir yapının önüne geldi. Burası babasının eviydi. Cecco Angiolieri geniş merdivenden çıktı, korkuyla onu izleyen uşakların önünden geçti, babasının sofra başında oturduğu büyük salona daldı ve bağırmaya başladı: Babacığım, yanıyorum, yalvarırım kurtar beni! Tam o sırada Cecco Angiolieri uyandı, hekimler tüm bedenini saran korkunç zona yaralarının sargılarını çözüyorlardı ve her yanı ateş gibi yanıyordu.

Katil Ozan François Villon'un Düşü

1451 yılının Noel sabahı, katil ozan François Villon uyanmadan az önce bir düş gördü. Düşünde bir dolunay gecesi ıssız ve çorak bir alandan geçiyordu. Heybesinden çıkardığı bir parça ekmeği yemek için durup bir taşın üstüne oturdu. Gökyüzüne baktı ve içinde dayanılmaz bir acı duydu. Sonra kalkıp yine yola düştü ve bir hana vardı. Ortalık sessiz ve karanlıktı, belki herkes uyuyordu. François Villon inatla kapıyı çalmaya başladı ve en sonunda hancının karısı göründü.

Elindeki feneri François Villon'un yüzüne tutan hancının karısı, bu saatte ne arıyorsun burada yolcu, dedi.

François Villon, kardeşimi arıyorum, diye yanıtladı, onu en son buralarda görmüşler, derdim onu bulmak.

Sadece ocağın hafif ateşiyle aydınlatılmış yarı karanlık handan içeri girdi ve bir masaya oturdu.

Ekmek ve şarap ısmarlayıp beklemeye başladı. Hancının karısı ona bir tabak haşlanmış fasulyeyle bir kupa elma şarabı getirdi. Bu akşam başka yemek yok, bunlarla yetinmen gerek yolcu, dedi, yörede nöbetçiler dolaşıyor, ne var ne yoksa silip süpürdüler.

Villon yemeğini yerken yüzü paçavralarla örtülü yaşlı bir adam içeri girdi. Bu bastonuna dayanmış bir cüzamlıydı. Villon bir şey demeden ona baktı. Cüzamlı odanın öbür ucunda, ocağa yakın bir yere oturdu ve, kardeşini aradığını duydum, dedi.

Villon'un eli hemen belindeki hançere gitti ama cüzamlı bir hareket yapıp onu durdurdu. Ben nöbetçi değilim, dedi, katillerden yanayım, seni kardeşine götürebilirim. Kalktı ve bastonuna dayanarak kapıya yöneldi, Villon da arkasından gitti. Çıkıp soğuk kış gecesine daldılar. Aydınlık bir geceydi, kar altındaki tarlalar buz tutmuştu. Ormanlarla kaplı koyu tepelerin çevrelediği çorak topraklar göz alabildiğince uzanıyordu. Cüzamlı, bir keçiyoluna saptı ve zorlukla yürüyerek ağır ağır tepelere doğru gitmeye başladı. Villon onu izliyor ama her olasılığa karşı elini hançerinden ayırmıyordu.

Dik yokuşa gelince cüzamlı durdu ve bir taşın üstüne oturdu. Heybesinden bir okarin çıkarıp özlem dolu bir hava çalmaya başladı. Arada bir duruyor, ırza saldırı, hırsızlık ve jandarmalardan söz eden aşağılık bir şarkıdan dizeler okuyordu. Onu dinleyen Villon'un tüyleri diken diken olmuştu. Bu şarkının kendisine yöneltildiğini anladı ve birden iliklerine işleyen bir korkuya kapıldı. Ama neden korkuyordu? Bilmiyordu, aslında ne jandarmalardan, ne karanlıktan ne de cüzamlıdan ürküyordu. Bu duygu, ta içinde pişmanlığı andıran bir sızı gibiydi.

Sonra cüzamlı yerinden kalktı ve ormana doğru yürüdüler. Villon vardıkları ilk ağacın dalında bir adamın asılı olduğunu gördü. Ay ışığı ölünün dili dışarı sarkmış mosmor suratını aydınlatıyordu. Villon adamı tanımıyordu ve yoluna devam etti. Az ötede-

ki ağaçta da bir adam sallanıyordu ama bu da bir yabancıydı. Villon çevresine baktı ve ormanın bütün ağaçlarında insanların asılı olduklarını gördü. Hiç istifini bozmadan rüzgârda sallanan bacakların arasında dolaşarak teker teker hepsinin yüzüne baktı ve en sonunda kardeşini buldu. Hançeriyle ipi kesip ölüyü ağaçtan indirdi ve yere uzattı. Ceset, biraz da soğuktan, kaskatı kesilmişti. Villon onu alnından öptü. Ansızın kardeşinin ölüsü dile geldi ve, yaşam seni bekleyen beyaz kelebeklerle doludur kardeşim, dedi, ama aslında hepsi birer kurtçuktur.

Villon irkilerek başını kaldırdı. Yol arkadaşı kaybolmuştu ve ormandan tıpkı pes perdeden bir cenaze havası söyler gibi, cüzamlının şarkısını okuyan bir koronun sesi geliyordu.

Eski Keşiş ve Yazar François Rabelais'nin Düşü

1532 yılında bir Şubat gecesi, eski keşiş ve yazar François Rabelais, kiliseden ayrıldığı halde hâlâ manastır kurallarına uyarak yedi gün oruç tuttuktan sonra, Lyon kenti hastanesinin doktorlara ayrılmış sade ve küçük odasında uyurken bir düş gördü. Düşünde Perigord yöresinde bir aşçı dükkânının çardağı altında oturuyordu ve aylardan eylüldü. Bembeyaz bir örtü serilmiş ve üstünde şarap sürahileri dizili dar ve uzun bir masa başındaydı. Öbür uçta, tam karşısında başkası için hazırlanmış bir yer daha vardı. Oraya kimin geleceğinden haberi yoktu ama beklemesi gerektiğini biliyordu. Beklerken aşçı önüne bir tabak salamura zeytinle bir kupa taze elma şarabı getirdi ve Rabelais zeytinleri atıştırıp o kehribar rengi nefis şarabı yudumlamaya başladı. Bir ara nal sesleri duydu ve anayolda yaklaşan bir toz bulutu gördü. Bu, kırmızı giysili bir arabacının sürdüğü, basamaklarında ayakta durmuş iki uşağı taşıyan krallara yakışır süslü bir arabaydı. Az sonra araba aşçı dükkânının önündeki çimenlikte durdu, uşaklar tiz sesli borazanlarını iki kez üfledikten sonra aşağı atlayıp yere kırmızı bir halı serdiler. Sonra

hazırola geçip yemek ve şarap kralı Bay Pantagruel Hazretleri, diye bağırdılar. Sofra arkadaşının geldiğini anlayan Rabelais ayağa kalktı, o sırada uşakların serdiği kırmızı halının üstünde görkemli bir edayla yürüyen birisi ona doğru geliyordu. Bu, göbeğini elleriyle tutmuş dev boyutlarda bir adamdı, bir kırbayı andıran koca göbeği sağa sola sallanıyordu. Yüzünü çepeçevre saran gür, kara bir sakalı, başında da geniş kenarlı bir şapkası vardı. Bay Pantagruel Hazretleri kibarca gülümsedikten sonra kralara yakışır giysisinin kollarını sıvadı ve sofra başına oturdu. Aşçı arkasında, dumanları tüten bir çorba kâsesi taşıyan iki uşakla koşup geldi ve hemen servise başladı. Tabakları doldururken, buğday, fasulye ve arpa çorbası, mideyi harekete geçirmek için hafif bir şey, diye mırıldandı. Bay Pantagruel Hazretleri çarşaf gibi peçetesini boynuna bağladıktan sonra yemeğe başlaması için Rabelais'ye işaret etti. Kâsedeki, üstünde defne yaprakları ve diş diş sarmısaklar yüzen, gerçekten hafif bir tahıl çorbasıydı. François Rabelais iştahla bir tabak içti ama Bay Pantagruel Hazretleri kibarca izin istedikten sonra koca kâseyi ağzına yaklaştırdı ve çorbayı başına dikti. Bu arada uşaklar başka yemekler getirmişlerdi ve aşçı özenle tabaklarını dolduruyordu. Bu kez ortaya kaz dolması gelmişti. François Rabelais'nin payına iki, Bay Pantagruel'in payınaysa on dokuz tane düştü. Görkemli konuk, aşçıbaşı, dedi, bana bu kazları nasıl pişirdiğini anlat, kendi aşçıma da öğreteyim. Aşçı pos bıyıklarını sıvazladı ve iki kez öksürüp boğazını temizledikten sonra söze başladı: İlk önce güzel bir ekşi lahana alınır ve dört-beş dakika haşlanır. Sonra kazın yağını eritip lahana, domuzyağı, ardıç tohumu, karanfil, tuz, biber ve ince ince doğranmış so-

ğanla birlikte üç saat kaynatmak gerekir. Arkasından tencereye jambon ve kazın parçalanmış ciğeri eklenip ekmek içiyle iyice yoğrulur. Kaz bu içle doldurulduktan sonra kırk dakika fırında pişirilir ama yirmi dakika sonra cızırdayan yağı kaşık kaşık alıp kazın üstüne dökmek unutulmamalıdır. Ve işte yemeğiniz hazırdır. Bu tarifi duyan Rabelais'nin yeniden iştahı kabarmıştı, galiba sofra arkadaşının da, çünkü koca diliyle bıyıklarını yalayıp duruyordu ve sonra aşçıya dönüp, e şimdi bize ne öneriyorsun, diye sordu. Aşçı ellerini çırptı ve dumanları tüten tepsiler taşıyan uşaklar göründüler. Aşçıbaşı gururla, kuru erik ve damıtılmış İtalyan rakısına yatırılıp pişirilmiş iğdiş horoz ve de rokfor peynirli beç tavuğu, diye bağırdıktan sonra servise geçti. François Rabelais iştahla bir horoz ve bir tavuk yedi, bu arada Bay Pantagruel onar tanesini mideye indirmişti. Sonra Bay Pantagruel Hazretleri, bilmem ama, diye söylendi, bana kalırsa bu horoz biraz beyin salçası ister, siz ne dersiniz sevgili dostum? François Rabelais evet dercesine başını salladı ve aleste bekleyen aşçı hemen ellerini çırptı. Uşaklar tepeleme beyin salçası dolu iki tepsi getirdiler. Bay Pantagruel tepsidekileri bir metre uzunluğunda francalasına sürdü ve bir yandan horozunu yerken ekmeği öyle bir ısırdı ki iki dakikada hepsini bitirdi. Daha sonra aşçı kirli tabakları toplamak için izin istedi ve, sayın baylar avcı usulü bir parça yabandomuzuna ne buyururlar, diye sordu, yoksa içi doldurulmuş tavşan kebabını mı yeğlerler? Doğrusunu isterseniz, François Rabelais her ikisinden de getirmelerini önerdi. Sayın Bay Pantagruel de esneyerek hâlâ iştahının yerinde olduğuna işaret etti. Aşçıbaşı ellerini çırptı ve yeni yemekleri taşıyan uşaklar koşup geldiler. François Ra-

belais ağzı dolu dolu, bu avcı usulü yabandomuzu nefis bir şey, diye söylendi. Yabanıl kokusunu vurgulayan hafif kırmızıbiberli, yeşil zeytinli, ekşimtırak ve son derece lezzetli bir domuz! Bay Pantagruel habire tıkınırken, ya bu içi doldurulmuş tavşan kebabı, dedi, olağanüstü değil mi?

Aşçı yüzünde mutlu bir gülümsemeyle onlara bakıyordu. Eylül ayıydı, güneş çardakta ışık ve gölge oyunları yapmaktaydı. Bay Pantagruel Hazretleri'nin gözkapakları, uyuyacak gibi kısılmış gözlerini yarı yarıya örtmüştü. Derken avucuyla bir-iki kez göğsüne vurdu ve kibarca özür diledikten sonra uzun uzun geğirdi, gök gürültüsünü andıran bu ses ovalarda yankılandı. Rabelais bu sesle uyandı ve dışarda fırtına çıktığını anladı, el yordamıyla şamdanı buldu ve her gece olduğu gibi orucunu bozmak üzere yanı başındaki komodinin üstünde duran ekmek parçasını aldı.

Caravaggio Diye Anılan Öfkeli Ressam Michelangelo Merisi'nin Düşü

1599 yılının bir Ocak gecesi, Caravaggio diye anılan öfkeli ressam Michelangelo Merisi bir orospunun yatağında uyurken bir düş gördü. Düşünde Tanrı, İsa'nın aracılığıyla yanına gelmiş, parmağını ona doğru uzatıyordu. Michelangelo Merisi meyhanede kumar oynuyordu. Arkadaşları bir güruh hergeleydi, bazıları adamakıllı sarhoştu. Kendisi de, ünlü ressam Michelangelo Merisi değil, herhangi bir müşteri, bir serseriydi. Tanrı yanına geldiği sırada İsa'ya sövüyor, bir yandan da gülüyordu. İsa'nın parmağı ona uzandı ve hiç konuşmadan, sen, dedi. Michelangelo Merisi şaşkına dönmüştü, ben mi, dedi, ben ermiş falan değilim, sadece bir günahkârım, ben seçilmiş olamam.

Ama İsa'nın yüzü çok sertti, kurtuluş yoktu. Ona doğru uzanan parmak da kuşkuya yer bırakmıyordu.

Michelangelo Merisi başını öne eğdi ve masanın üstündeki paralara baktı. Irza geçtim, adam öldürdüm, dedi, elini kana bulamış biriyim ben.

O sırada fasulye ve şarap getiren meyhanecinin çırağı göründü. Michelangelo Merisi yeyip içmeye

başladı. Çevresindekiler kımıldamadan bekliyor, bir hayalet gibi yalnız onun elleri ve çenesi işliyordu. İsa'nın parmağı ona doğru dimdik uzanmış duruyordu. Michelangelo kalktı ve İsa'nın peşinden gitti. Pis bir ara sokağa saptılar. Michelangelo Merisi bir köşede durup o gece içtiği bütün şarabı işedi.

Sonra İsa'ya dönüp, Tanrı, dedi. Neden beni arıyorsun? Tanrı'nın Oğlu hiç konuşmadan onun yüzüne baktı. Sokağın bitiminde bir meydana geldiler. Meydan bomboştu.

Michelangelo Merisi, dertliyim, dedi. İsa ona baktı ama yanıt vermedi. Taş bir sıraya oturdu ve sandallarını çıkardı. Ayaklarını ovuşturarak, yorgunum, dedi, seni bulmak için ta Filistin'den yürüyerek geldim.

Michelangelo Merisi bir köşede duvara dayanmış kusuyordu. Ama ben bir günahkârım, diye bağırdı, beni aramamalısın.

İsa ona yaklaşıp koluna dokundu. Seni ben ressam yaptım, dedi, ve şimdi senden bir tablo istiyorum, sonra yazgının göstediği yolda gidebilirsin.

Michelangelo Merisi ağzını silerek, ne tablosu, diye sordu.

Bu gece meyhanede seni bulmaya gelişimin tablosu. Şu farkla ki sen Matteo olacaksın.

Michelangelo Merisi, tamam, dedi, anlaştık. Yapacağım o tabloyu. Sonra yatağında öbür yanına döndü ve orospu horlayarak ona sarıldı.

Hayaller Peşinde Koşan Ressam Francisco Goya y Lucientes'in Düşü

1820 yılının 1 Mayıs gecesi, arada bir gelen delilik nöbetlerinin tuttuğu bir sırada, hayaller peşinde koşan ressam Francisco Goya y Lucientes bir düş gördü.

Düşünde gençlik sevgilisiyle bir ağaç altındaydı. Katı ve zorlu bir yöre olan Aragona'daydılar ve kızgın güneş tepelerindeydi. Ressam, bir salıncakta oturan sevgilisini sırtından iterek sallıyordu. Sevgilisinin dantel bir şemsiyesi vardı ve kıkır kıkır gülüyordu. Derken salıncaktan düştü ve ikisi birden çimenlere serildiler. Tepenin eteğindeki sarı bir duvara varıncaya kadar yerlerde yuvarlandılar. Duvarın ötesinde, bir fenerin ışığında insanları kurşuna dizen askerleri gördüler. Bu güneşli günde fener yakmak gereksizdi ama mavimsi ışık o sahneyi çok iyi aydınlatıyordu. Askerler ateş ediyor ve adamlar ortalığı kan gölüne çevirerek yere yığılıyorladı. O zaman Francisco Goya y Lucientes belinde taşıdığı ressam fırçasını çekti ve gözdağı verircesine havada sallayarak onlara doğru yürüdü. Ansızın meydana çıkan bu görüntüden ürken askerler büyülenmiş gibi gözden kayboldular. Onların yerine, bir insan bacağını kemirmekte olan korkunç bir dev ortaya çıktı. Pimpis saçları, mosmor

bir suratı vardı, ağzının kenarlarından sicim gibi kanlar akıyordu, gözleri bulanıktı ama sırıtıyordu.

Francisco Goya y Lucientes, kimsin sen, diye sordu.

Dev ağzını silerek, ben bütün dünyaya egemen olan canavarım, dedi, tarih benim anamdır.

Francisco Goya y Lucientes fırçasını sallayarak bir adım attı. Dev birden yok oldu ve onun yerine ihtiyar bir cadı karısı geldi. Dişsiz bir ağzı, bumburuşuk bir suratı ve sarı gözleri vardı.

Francisco Goya y Lucientes bu kez ona sordu: Kimsin sen?

Cadı karısı, benim adım düş kırıklığıdır, dedi, tüm dünyaya egemenim çünkü insanların düşleri hep kısacıktır.

Francisco Goya y Lucientes fırçasını sallayarak bir adım attı. Cadı yok oldu ve onun yerine bir köpek geldi. Bu, boğazına kadar kuma gömülü küçük bir köpekti.

Francisco Goya y Lucientes, sen kimsin, diye sordu.

Köpek boynunu uzatarak, ben umutsuzluğun hayvanıyım, dedi, ve senin acılarınla alay ederim.

Francisco Goya y Lucientes fırçasını sallayarak bir adım attı. Köpek kayboldu ve onun yerine yaşlı ve şişman bir adam belirdi. Bu hem tıknefes hem de çok mutsuz biriydi.

Francisco Goya y Lucientes, sen kimsin, diye sordu.

Adam yorgun yorgun gülümseyerek, ben Francisco Goya y Lucientes'im, dedi, sen bana hiçbir şey yapamazsın.

Francisco Goya y Lucientes birden uyandı ve yatağında yapayalnız olduğunu gördü.

Afyon Bağımlısı Ozan Samuel Taylor Coleridge'in Düşü

1801 yılının Kasım ayında bir gece, uyuşturucunun etkisiyle kendinden geçmiş afyon bağımlısı ozan Samuel Taylor Coleridge bir düş gördü. Düşünde buzlar arasında sıkışıp kalmış bir gemideydi. Kendisi kaptandı ve güverteye serilmiş yatan zavallı gemiciler yırtık pırtık paçavralara sarınarak soğuktan korunmaya çalışıyorladı. Hepsinin avurtları çökmüş, bir deri bir kemik kalmışlardı, mor halkalarla çevrili çukura kaçmış gözlerinden hastalık okunuyordu. Geminin direğine konan iri bir albatros geniş kanatlarını açmış duruyor, gölgesi gözdağı verir gibi güverteyi kaplıyordu. Samuel Taylor Coleridge ikinci kaptandan bir tüfek istedi ama adam, hiç barut kalmadığını söyleyerek bir mancınık getirdi. Samuel Taylor Coleridge mancınığı kaptı ve nişan aldı. Albatrosu vurup aç gemicilerini doyurmayı ve böylece iskorbüt hastalığına tutulup ölmelerini engellemeyi düşünüyordu. Nişan aldı ve gülleyi fırlattı. Boynundan vurulan kuş, güverteye düşerken fışkıran kanlarla çevredeki buzlar kızıla boyandı. Derken buzlara değen kanlardan bir canavar çıktı, kafasını kaldırıp atıldı, çatal diliyle ıslık gibi bir ses

çıkararak küpeşteye yanaştı. Samuel Taylor Coleridge kılıcını çekti ve canavarın kafasını kesti. Bu kez, kesik kafanın yerinde kara giysili, solgun yüzlü, çılgın gibi bakan gözlerini ona dikmiş, zayıf bir kadın belirdi. Kadın elinde zarlar tutuyordu, kaptanı çağırdı ve en üst güvertede bir yere oturdu. Şimdi zar atacağız, dedi, eğer sen kazanırsan gemin kurtulacak, eğer ben kazanırsam gemicilerini alıp götüreceğim. İkinci kaptan Samuel Taylor Coleridge'in yanına koşup kolundan tuttu ve bu uğursuz kadına kulak asmaması için yalvardı, sonucun kendilerini felakete uğratacağını söyledi ama Coleridge yiğitçe kadına yaklaştı, önünde eğildi ve, zar atmaya hazırım, dedi. Kadın zar kutusunu ona uzattı ve Samuel Taylor Coleridge kutuyu alıp göğsüne bastırdı. Öfkeyle salladıktan sonra zarları masaya boşalttı. Gemiciler bir ağızdan "Yaşasın!" diye bağırdılar: Kaptanları on bir tutturmuştu. Uğursuz kadın saçlarını yolup ağladı, sonra kötü kötü güldü ve sonra, çenileyen[1] bir köpek gibi yine ağlayıp dövünmeye başladı. En sonunda, bütün güverteyi kucaklamak istercesine havada geniş bir daire çizerek kolunu uzattı ve zarları attı. Zarlar masanın üstüne yuvarlandılar ve durdukları zaman her ikisi de altıyı gösteriyordu. O anda, hepsini yere seren buz gibi bir rüzgâr esti ve rüzgârla birlikte gemi, gemiciler ve uğursuz kadın yok oldular, her şey gri bir bulutla örtüldü. Samuel Taylor Coleridge gözlerini açtı ve pencereden sisli bir günün doğmakta olduğunu gördü.

[1] Çenilemek: Canı yanan köpeğin ağlar gibi sesler çıkarması. (TDK Sözlüğü) (Ç.N.)

Deli Ozan Giacomo Leopardi'nin Düşü

1827 yılının başlarında bir gece, güzelim Pisa kentinin Faggiolo Sokağı'ndaki evinde, bütün şehri basan korkunç soğuktan korunmak için iki kaba döşek arasında yatan deli ozan Giacomo Leopardi bir düş gördü. Düşünde çoban olmuş, bir çölde dolaşıyordu. Ama peşinde bir sürü yoktu, bembeyaz dört koyunun çektiği bir faytona rahatça kurulmuştu; sürüsü ancak o dört koyundu.

Çöl ve onu çevreleyen tepeler yer yer ateşböcekleri gibi pırıldayan incecik kumlarla kaplıydı. Geceydi ama soğuk değildi, tam aksine, ilkbahar sonlarında güzel bir geceydi ve Leopardi sırtındaki kepeneği çıkarıp faytonun kenarına astı.

Beni nereye götürüyorsunuz sevgili kuzularım, diye sordu.

Dört koyun, biz başıboş koyunlarız, seni gezmeye götürüyoruz, diye yanıtladılar.

Leopardi, burası neresi, neredeyiz, diye sordu.

Kuzular, birazdan anlarsın, dediler, seni bekleyen kişiyle karşılaştığın zaman.

Leopardi, kimdir o kişi, diye sordu, çok isterim bilmeyi.

Kuzular aralarında ha ha ha diye gülüştüler, söy-

leyemeyiz, bir sürpriz olması gerek, dediler.

Leopardi'nin karnı açtı, canı bir tatlı çekiyordu, şöyle fıstıklı güzel bir pasta yemek istiyordu.

Bir tatlı istiyorum, dedi, bu çölde tatlı alacak bir yer yok mu?

Kuzular, şu tepenin ardında var, dediler, birazcık sabret.

Çölün sonuna geldikleri zaman, tam tepenin eteğinde bir dükkân gördüler. Burası ışıklar içinde, vitrinleri gümüş gibi pırıl pırıl parlayan bir pastacı dükkânıydı. Leopardi ne seçeceğini bilemeden vitrine bakmaya başladı. En önde her boyda ve her renkte pastalar dizilmişti: fıstıklı yeşil pastalar, ahududulu koyu kırmızı pastalar, limonlu sarı pastalar, çilekli pembe pastalar. Arka sırada, garip biçimlerde iştah açıcı meyve ezmeleri duruyordu: elmalı, portakallı, vişneli, hayvan şeklinde türlü türlü ezmeler. En arkada da, üstlerinde birer badem olan kremalı ve likörlü yumuşacık turtalar vardı. Leopardi pastacıyı çağırıp üç tatlı satın aldı: bir çilekli pasta, bir meyve ezmesi ve bir likörlü turta. Pastacı baştan aşağı gümüş renginde, kısacık boylu bir adamdı, bembeyaz saçları, mavi gözleri vardı, pastaların yanında bir kutu çikolatayı da armağan olarak verdi. Leopardi yine arabasına bindi ve yol boyunca, aldığı nefis şeyleri yemeye başladı. Tepeye giden bir yokuşu çıkıyorlardı. Ne garip, yerler bile parlıyor, gümüş gibi yarı saydam bir ışık saçıyordu. Kuzular, gecenin karanlığında ışıl ışıl yanan bir evin önünde durdular. Varacağı yere geldiğini anlayan Leopardi arabadan indi, çikolata kutusunu aldı ve evden içeri girdi. İçerde bir kız oturmuş gergef işliyordu.

Kız, gel gel, seni bekliyordum, dedi. Sonra dönüp gülümsedi ve Leopardi onu tanıdı. Bu Silvia'y-

dı. Ama tepeden tırnağa gümüş kesilmişti. Yüzü yine aynıydı ama gümüştendi.

Leopardi onun ellerini tutarak, Silvia, sevgili Silvia, dedi, seni yeniden görmek ne güzel ama neden hep gümüş oldun?

Silvia, çünkü ben artık bir Aylıyım, dedi, insanlar ölünce Ay'a gelirler ve böyle olurlar.

Leopardi, ama ben neden buradayım, diye sordu, yoksa ben de mi öldüm?

Silvia, bu sen değilsin, sadece senin düşüncendir, dedi, sen hâlâ yeryüzündesin.

Leopardi, buradan yeryüzü görülebilir mi, diye sordu.

Silvia onu, kenarında bir dürbün olan bir pencereye götürdü. Leopardi gözünü dürbüne yaklaştırınca bir ev gördü ve hemen tanıdı: Bu kendi eviydi. Bir pencerede hâlâ ışık yanıyordu, Leopardi içeri bakınca babasını gördü, pijamasını giymiş, elinde bir oturak tutuyordu, yatağa gitmek üzereydi. Leopardi yüreğinde bir sızı duydu ve dürbünü başka yöne çevirdi. Geniş bir çayırda eğik bir kule gördü, yanı başında da dolambaçlı bir sokak ve içinde solgun bir ışık yanan bir ev vardı. Pencereden içeri bakmak için kendini zorladı: Burası fakir bir odaydı, içerde bir sandık ve üstünde bir defterle yanında küçük bir mum parçası duran bir masadan başka şey yoktu. Yatakta kendini gördü, iki kaba döşek arasında uyuyordu.

Silvia'ya dönüp, yoksa öldüm mü, diye sordu.

Silvia, hayır, dedi, sadece uyuyor ve düşünde Ay'ı görüyorsun.

Tiyatro Sansürcüsü ve Yazar Carlo Collodi'nin Düşü

1882 yılının 25 Aralık gecesi, tiyatro sansürcüsü ve yazar Carlo Collodi, Floransa'daki evinde bir düş gördü. Düşünde, fırtınalı bir denizin ortasında kâğıttan bir kayıktaydı. Ama kâğıttan kayık dayanıyordu, inatçı bir kayıktı bu, insan gözüne benzer iki gözü vardı ve Collodi'nin çok sevdiği İtalyan bayrağı renklerindeydi. Çok uzaktan, kıyıdaki kayalıklardan gelen bir ses, Carlino, Carlino, kıyıya dön, diye bağırıyordu. Bu tatlı ses, olmayan karısının sesiydi ve ağlayan bir denizkızı gibi onu çağırıyordu.

Ah, o da istemez miydi dönmeyi! Ama ne yazık ki elinden gelen bir şey yoktu, dalgalar dağ gibi yüksekti ve küçük kayık çaresiz kalmış, çalkalanıp duruyordu.

Ansızın canavarı gördü. Bu, dev gibi bir köpekbalığıydı, kocaman ağzını açmış, yan gözle ona bakıyor, pusudaymış gibi bekliyordu.

Collodi dümeni çevirmeye uğraştı ama dümen de kâğıttandı ve sırılsıklam olmuş, işe yaramaz duruma gelmişti. Yapacak bir şey kalmadığını görünce, yazgısına boyun eğip dosdoğru canavarın ağzına gitmeyi kabullendi, titreyen elleriyle gözlerini

kapatarak ayağa kalktı ve yaşasın İtalya, diye bağırdı.

Canavarın karnı nasıl da karanlıktı! Collodi el yordamıyla yürümeye çalışırken ayağı bir şeye takıldı, önce neymiş anlayamadı ama eline alınca bir kafatası olduğunu gördü. Sonra birtakım kalaslara çarptı ve daha önce, bir geminin de kazaya uğrayıp canavarın karnını boyladığını anladı. Artık daha kolay hareket edebiliyordu çünkü köpekbalığının ağzından içeriye hafif bir ışık sızıyordu. El yordamıyla yavaş yavaş yürürken dizkapakları bir tahta sandığa çarptı. Eğilip yoklayınca, mumlarla dolu olduğunu anladı. Bereket, çakmaklı tüfeği hâlâ yanındaydı ve hemen çakıp çıkan kıvılcımla iki mum yaktı, sonra ellerine birer mum alıp çevresini incelemeye başladı. Batık bir geminin güvertesindeydi, en üst güverte iskeletlerle doluydu ve ana direğe, üstünde bir kafatası ve iki çapraz kemik resmi olan kara bir bayrak çekilmişti. Collodi biraz daha yürüdü ve önüne çıkan merdivenden aşağı inip kumanya ambarını buldu; burası rom şişeleriyle doluydu. Çok sevindi, hemen bir şişeyi açıp başına dikti ve doya doya içti. Şimdi kendini daha iyi hissediyordu. Adamakıllı rahatlamıştı ve mumların ışığında gemiden çıktı. Canavarın ölü balıklar ve yengeçlerle dolu midesi oldukça kaygandı. Collodi bu sığ suların içinde bata çıka yürüdü. Ta uzakta, onu çağırır gibi duran hafif bir ışık gördü. Hemen oraya doğru gitti. Dört yanından iskeletler, dibi boylamış kayıklar, batık gemiler, kocaman balık ölüleri geçiyordu. Ortalık gittikçe aydınlanıyordu ve derken Collodi bir masa gördü. Masada iki kişi, bir kadın ve bir çocuk oturuyordu. Collodi çekinerek yaklaştı ve kadının saçlarının mavi, çocuğun başında da ekmek içinden yapılmış bir şap-

ka olduğunu gördü. Bir koşu gidip onları kucakladı. Kadınla çocuk da ona sarıldılar, gülüştüler, öpüşüp koklaştılar, birbirlerinin yanaklarına fiskeler vurdular ama hiç konuşmadılar.

Birden sahne değişiverdi. Artık canavarın karnında değildiler, bir çardağın altında oturmuşlardı. Bir yaz günüydü. Pescia Kasabası'nın tepelerinde bir evde, bir masa başındaydılar ve beyaz şarap içip kavun yiyorlardı. Ağustosböcekleri ötüyor, ikindi sıcağında yaprak kımıldamıyordu. Çardağın altında bir köşede uysal gözlerle onlara bakan bir tilki ve bir kedi vardı. Collodi onlara dönüp kibarca seslendi, buyurmaz mısınız?

Gezgin Yazar
Robert Louis Stevenson'ın Düşü

1865 Haziranı'nda, ilerde ünlü bir gezgin ve yazar olacak Robert Louis Stevenson henüz on beş yaşındaydı, Edinburg Hastanesi'nde yatıyordu ve bir gece bir düş gördü. Düşünde büyümüş, koca adam olmuştu ve bir gemideydi. Gemi pupa yelken havada yüzüyordu. Dümende oturan Stevenson onu bir balon gibi yönetiyordu. Ciğerleri hasta olduğundan soluk alamadığı ve havaya gereksinim duyduğu için o gemiye bindiğini biliyordu. Ama artık rahatça soluk alabiliyor, rüzgâr ciğerlerini temiz havayla şişiriyordu, öksürüğü de dinmişti.

Yelkenli bir ara suya indi ve hızla ilerlemeye başladı. Robert Louis Stevenson bütün yelkenleri çözmüş, gemiyi rüzgârın eline bırakmıştı. Derken ufukta bir ada ve onlara doğru gelen bir sürü kano gördü. Birtakım kara derili adamların kullandığı kanolar yelkenliye yanaştılar ve Robert Louis Stevenson yerlilerin ona, izlemesi gereken rotayı işaret ettiklerini fark etti, adamlar bir yandan neşeli şarkılar söylüyor, bir yandan da geminin güvertesine çiçek çelenkleri atıyorladı.

Adaya yüz metre kala Robert Louis Stevenson

demir attı ve bir ip merdivenle aşağıda kendisini bekleyen en büyük kanoya indi. Bu görkemli bir kanoydu, baş tarafında bir totem vardı. Yerliler onu kucakladılar, geniş palmiye yapraklarıyla yelpazeleyip serinlettiler ve tatlı meyveler sundular.

Adada gülerek dans eden kadınlar ve çocuklar onu bekliyorlardı ve boynuna çiçeklerden kolyeler taktılar. Köyün başkanı yanına gelerek dağın doruğunu işaret etti. Robert Louis Stevenson oraya çıkması gerektiğini anladı ama neden olduğunu bilmiyordu. Solunum zorluğundan dolayı hiçbir zaman oraya kadar tırmanamayacağını düşündü ve el kol hareketleriyle durumunu yerlilere anlatmaya çalıştı. Ama onlar zaten anlamışlar, sazlardan ve palmiye yapraklarından örülmüş bir tahtırevan hazırlamışlardı. Robert Louis Stevenson oraya oturdu ve güçlü kuvvetli dört yerli onu sırtladıkları gibi dağın yolunu tuttular. Çevresine bakınan Robert Louis Stevenson, olağanüstü bir manzarayla karşılaştı: İskoçya'yı, Fransa'yı, Amerika'yı, New York'u gördü, geçmiş ve gelecek bütün yaşamı gözlerinin önüne serilmişti. Dağın eteklerindeki yararlı ağaçların ve kalın yapraklı çiçeklerin kokusu tıkalı ciğerlerini açıyordu.

Yerliler bir mağaranın önünde durdular ve yere bağdaş kurup oturdular. Robert Louis Stevenson o mağaraya girmesi gerektiğini anladı, eline bir meşale verdiler ve mağaraya girdi. İçerisi serindi ve mis kokuyordu. Robert Louis Stevenson mağaranın derinliğine doğru yürüdü ve uzun yıllar önce bir deprem sonucu kayalara oyulan bir odaya geldi, tavandan aşağı kocaman sarkıtlar iniyordu. Odanın ortasında gümüş bir sandık vardı. Robert Louis Stevenson sandığın kapağını açtı ve içinde bir kitap gördü.

Kitabın üstünde kendi adı yazılıydı ve bir adayı, yolculukları, serüvenleri, bir çocuğu ve korsanları anlatıyordu. O zaman mağaradan çıktı, yerlilere onu bırakıp köye dönmelerini söyledi, sonra kitabı koltuğunun altına sıkıştırdı ve tepeye kadar tırmandı. Orada, otların üstüne uzandı ve kitabın birinci sayfasını açtı. Artık o kitabı okuyarak orada kalacağını biliyordu. Hava tertemizdi, öykü de tıpkı hava gibiydi ve içini açıyordu. Burada kitabını okuyarak sonunu beklemek ne hoştu.

Serseri Ozan Arthur Rimbaud'nun Düşü

1891 yılının 23 Haziran günü, Marsilya Hastanesi'nde yatan serseri ozan Arthur Rimbaud bir düş gördü. Düşünde, kesik bacağı kolunun altında, bir koltuk değneğine dayanarak Fransa'nın kuzeyindeki Ardenne dağlarına tırmanıyordu. Kesik bacağın sarılı olduğu gazete parçasında iri puntolarla kendi dizelerinden biri yazılıydı.

Gece yarısı olmak üzereydi ve gökte dolunay pırıl pırıldı. Çayırlar gümüş gibiydi ve Arthur bir şarkı tutturdu. Derken penceresinde ışık olan bir çiftlik evi gördü. Arthur Rimbaud evin bahçesindeki kocaman bir badem ağacının altında çimenlere uzanıp bir kadından ve bir tüfekten söz eden hem serserice hem de devrimci şarkısını söylemeyi sürdürdü. Az sonra kapı açıldı ve bir kadın dışarı çıktı. Bu, uzun saçlarını çözüp salıvermiş genç bir kadındı. Eğer şarkındaki gibi bir tüfek istiyorsan sana verebilirim, dedi, ambarda bir tane var.

Rimbaud kesik bacağına sarılarak güldü, Paris'teki yerel yönetim merkezine gidiyorum, dedi, bir tüfeğe gereksinimim var.

Kadın önüne düşüp onu samanlığa götürdü. Burası iki katlı bir yerdi, girişte koyunlar vardı ve tah-

ta bir merdivenle çıkılan üst kat buğday ambarıydı. Rimbaud, oraya kadar çıkamam, dedi, aşağıda koyunların yanında seni beklerim. Samanların üstüne uzandı ve pantolonunu çıkardı. Kadın aşağı indiği zaman onu sevişmeye hazır buldu. Eğer şarkındaki gibi bir kadın istiyorsan, ben de sana verebilirim, dedi. Rimbaud onu kucakladı ve, bu kadının adı nedir, diye sordu. Kadın, Aurelia, dedi, çünkü o bir düş kadınıdır. Ve giysisini çıkardı.

Koyunların arasında seviştiler, Rimbaud kesik bacağını hiç yanından ayırmıyordu. Seviştikten sonra kadın, burada kal, dedi. Rimbaud, kalamam, diye yanıtladı, gitmem gerek, gel dışarı çıkıp doğan günü izleyelim. Çıktılar, gün ağarmış, ortalık aydınlanmıştı. Rimbaud, sen bu bağrışmaları duymuyorsun ama ben duyuyorum, dedi, bu sesler Paris'ten geliyor, beni çağırıyorlar, bu bir özgürlük, bir ayrılık çağrısıdır.

Kadın badem ağacının altında hâlâ çıplaktı. Rimbaud, sana bacağımı bırakacağım, dedi, ona iyi bak.

Sonra anayola doğru yürüdü. Aman ne harika şey, artık topallamıyordu! Sanki iki bacağı da varmış gibi yürüyordu. Yerler topuklarının vuruşlarıyla yankılanıyor, kızıl bir şafak söküyordu. Rimbaud şarkı söylüyordu, mutluydu.

Doktor Yazar Anton Çehov'un Düşü

1890 yılında tutukluları muayene etmek için gittiği Sahalin Adası'ndayken bir gece, doktor ve yazar Anton Çehov bir düş gördü. Düşünde bir hastane koğuşundaydı ve üstüne bir deli gömleği giydirmişlerdi. Yanında tiridi çıkmış iki moruk, deli saçmaları söylemekteydi. Oysa Çehov kendinde, aklı başında, güvenliydi ve bir atın öyküsünü yazmak istiyordu. O sırada beyaz gömlekli bir doktor geldi ve Çehov ondan kâğıt kalem istedi.

Doktor, siz fazla kuramcısınız, o yüzden yazamazsınız, dedi, siz sadece zavallı bir ahlak hocasısınız ve deliler yazı yazmayı beceremezler.

Anton Çehov doktora, sizin adınız ne, diye sordu.

Doktor, adımı söyleyemem, dedi, ama şunu bilin ki, yazı yazanlardan ve hele aşırı kuramcı olanlardan nefret ederim; bu kuramcılık dünyayı berbat ediyor.

Anton Çehov'un içinden doktoru tokatlamak geldi ama doktor o arada bir ruj çıkarmış, dudaklarının boyasını tazeliyordu. Sonra başına bir peruk geçirdi ve, ben sizin hastabakıcınızım, dedi, ama siz yazı yazamazsınız çünkü aşırı kuramcısınız, siz salt

bir ahlak hocasısınız ve Sahalin Adası'na üstünüzde sabahlıkla geldiniz. Böyle diyerek deli gömleğinin kollarını çözdü.

Anton Çehov, siz zavallının birisiniz, dedi, daha atların ne olduğundan bile haberiniz yok.

Doktor, atları neden bilecekmişim ki, dedi, ben yalnız hastanemin yöneticisini bilirim.

Anton Çehov, sizin yöneticiniz at değil bir eşektir, yaşamı boyunca çok acı çekmiş bir yük hayvanıdır, dedi ve, haydi bırakın yazayım, diye ekledi.

Doktor, yazamazsınız çünkü siz delisiniz, dedi.

Yanındaki ihtiyarlar yataklarında dönüp duruyorlardı, derken birisi oturağa işemek için kalktı.

Anton Çehov, zararı yok, dedi, size bir hançer armağan edeceğim, o hançeri dişlerinizin arasına sıkıştırıp yöneticinizin özel kliniğine gider, çelikten öpücükler alıp verirsiniz birbirinize.

Sonra öbür yanına dönüp bir atı düşünmeye başladı. Ve de bir arabacıyı. Arabacı çok mutsuzdu çünkü birisine oğlunun nasıl öldüğünü anlatmak istiyordu. Ama kimse onu dinlemek istemiyordu, kimsenin vakti yoktu ve adamcağızı bir baş belası gibi görüyorlardı. O zaman arabacı öyküsünü, çok sabırlı bir hayvan olan atına anlatıyordu. Bu yaşlı atın insan gibi bakan gözleri vardı.

Tam o sırada, dörtnala gelen iki kanatlı at göründü, Anton Çehov üstlerindeki kadın binicileri tanıyordu. Bunlar iki tiyatro oyuncusuydu ve ellerinde çiçek açmış vişne dalları taşıyorlardı. Arabacı o iki atı arabasına koştu ve Anton Çehov arka koltuğa yerleşti. Araba havalanarak koğuşun pencerelerinden birinden çıktı ve göğe yükseldi. Bulutların arasında uçarken aşağıda peruklu doktorun öfkeyle kollarını salladığını gördüler ve onlara sövgüler yağ-

dırdığını duydular. Tiyatrocu kadınlar, vişne baharı dallarından aşağıya iki yaprak attılar. Arabacı gülümseyerek, anlatacak bir öyküm var, acıklı bir öykü ama sanırım siz beni anlarsınız sevgili Anton Çehov, dedi.

Anton Çehov arkasına yaslandı, boynuna bir atkı sardı ve, vaktim bol, dedi, üstelik hem çok sabırlıyım hem de insanların öykülerini dinlemeye bayılırım.

Estetik Uzmanı Müzisyen Achille-Claude Debussy'nin Düşü

1893 yılı 29 Haziran gecesi –yıldızlı bir yaz gecesi– estetik uzmanı ve müzisyen Achille-Claude Debussy düşünde kendini bir kumsalda gördü. Burası Toscana bölgesinin Maremma yöresinde deniz kıyısında, makilerle örtülü bir çamlıktı. Debussy keten bir pantolon giymişti, başında da bir hasır şapka vardı; Pinky'nin onun için ayırdığı kabine girip soyundu. Kıyıda Pinky'yi görür gibi oldu ama selam verecek yerde, kabinin gölgesine saklandı. Pinky, yakında bir villanın sahibi güzel bir bayandı, şapkasından sarkan uzun mavi tülü sürüyerek özel plajında dolaşır ve ender konuklarıyla ilgilenirdi. Köklü ve soylu bir ailedendi ve herkese "sen" diye hitap ederdi. Bu da Debussy'nin hiç hoşuna gitmez, kendisine daha saygılı davranılmasını isterdi.

Mayosunu giymeden önce birkaç kez dizlerini bükerek jimnastik yaptı, sonra epey sertleşmiş cinsel organını uzun uzun okşadı; ıssız plaj, güneş ve mavi deniz onu heyecanlandırmış gibiydi. Yalnız omuz başlarında iki beyaz yıldız olan sade, lacivert bir mayo giymişti. Tam o sırada Pinky'nin, hiç peşini bırakmayan iki buldog köpeğiyle birlikte ortadan

kaybolduğunu ve plajda kimse kalmadığını fark etti. Debussy, yanında getirdiği şampanya şişesiyle kumsalı boydan boya geçti. Deniz kenarına gelince, kumda küçük bir çukur kazdı, serin kalması için şişeyi gömdükten sonra suya girdi ve yüzmeye başladı.

Suyun canlandırıcı etkisini hemen hissetti. Deniz en sevdiği şeydi, ona armağan edeceği bir parça bestelemek isterdi. Öğle güneşi tam tepedeydi ve sular ışıl ışıldı. Debussy uzun kulaçlar atarak geri döndü. Kıyıya varınca şampanya şişesini gömdüğü yerden çıkardı ve hemen hemen yarısını içti. Zaman durmuş gibiydi, müziğin de aynı şeyi yapması, zamanı durdurması gerektiğini düşündü.

Kabine gitti ve soyundu. Soyunurken çalılardan gelen bir ses duydu. Dönüp bakınca birkaç metre ötesinde keçi ayaklı bir orman tanrısının iki superisiyle oynaştığını gördü. Perilerden biri tanrının omuzlarını okşuyor, ötekisi süzülür gibi ağır ağır dans ediyordu.

Debussy birden tatlı bir yorgunluk hissetti ve yavaş yavaş kendini ellemeye başladı. Sonra çalılığa doğru yürüdü. Onu gören göksel varlıklar gülümsediler, keçi ayaklı tanrı, flütünü çalmaya başladı. Bu tam Debussy'nin bestelemek istediği müzikti, notaları hemen aklına yazdı. Sonra cinsel organı dimdik, çam iğnelerinin üstüne oturdu. Orman tanrısı superilerinden birini yanına çekti ve onunla ilişkiye girdi. Öbür peri, çevik dans adımlarıyla Debussy'ye yaklaştı ve elini uzatıp onun karnını okşadı. İkindi olmuş, zaman durmuştu.

Mutsuz Ressam
Henri de Toulouse-Lautrec'in Düşü

1890 yılında bir Mart gecesi, mutsuz ressam Henri de Toulouse-Lautrec âşık olduğu ama kendisine yüz vermeyen dansöz için bir afiş hazırladıktan sonra, Paris'in genelevlerinden birinde bir düş gördü. Düşünde kendi yöresi Albi'deydi ve mevsim yazdı; dalları kiraz basmıştı, o da bir kiraz ağacının altındaydı ama kısacık, çarpık bacaklarıyla en alt dallardaki kirazlara bile yetişemiyordu. Ayaklarının ucuna basarak yükseldi, o anda, sanki dünyanın en doğal şeyiymiş gibi, birden bacaklarının uzadığını gördü ve normal boya geldi. Kirazları topladıktan sonra bacakları yeniden kısalmaya başladı ve Henri de Toulouse-Lautrec yine eskisi gibi bir cüce oluverdi.

Bak hele sen, diye bir çığlık attı, demek istediğim zaman uzayabiliyorum. Ve çok mutlu oldu. Bir buğday tarlasına doğru yürüdü. Başaklar ona tepeden bakıyor, başı ekinlerin arasında bir görünüp bir kayboluyordu. Tanımadığı bir ormanda körü körüne yürür gibiydi. Tarlanın bitiminde bir ırmak vardı. Henri de Toulouse-Lautrec sudaki aksine baktı ve kareli bir pantolon giymiş, başında bir şapka olan

çarpık bacaklı çirkin bir cüce gördü. Sonra ayaklarının ucuna basarak yükseldi ve bacakları yavaş yavaş uzamaya başladı, normal bir insan boyuna geldiği zaman yine sudaki aksine baktı ve yakışıklı şık bir delikanlı gördü. Ama Henri de Toulouse-Lautrec sonra yine kısaldı ve serinlemek için soyunup ırmağa girdi. Biraz yüzdükten sonra sudan çıktı, güneşe yatıp mayosunu kuruttu ve giyinip yola düzüldü. Akşam olmak üzereydi, derken ovanın sonunda renkli ışıklar gördü. Güdük bacaklarıyla yalpalayarak o tarafa yürüdü. Işıklara yaklaştığı zaman burasının Paris olduğunu anladı. Karşısındaki Moulin Rouge'du ve kanatlarında renkli ampuller yanan bir değirmen, damda dönüp duruyordu Kapının önü hıncahınç kalabalıktı, insanlar itişip kakışıyor, bilet gişesinin önünde parlak renkli bir afiş o akşamki can-can gösterisini ilan ediyordu. Afişte, sahnenin en önünde, tam gaz lambalarının altında eteklerini kaldırmış dans eden bir kadın vardı. Henri de Toulouse-Lautrec mutlu oldu çünkü o afişi kendisi yapmıştı. Sonra halkın arasına karışmadan arka kapıdan içeri girdi, kötü ışıklandırılmış dar bir koridordan geçip kulise geldi. Gösteri henüz başlamıştı. Müzik büyük bir gürültü koparıyor ve Jane Avril çılgın gibi dans ediyordu. Henri de Toulouse-Lautrec sahneye fırlayıp Jane Avril'in elini tutmak ve onunla birlikte dans etmek için delice bir arzu duydu. Ayaklarının ucuna basarak yükseldi, bacakları hemen uzayıverdiler. O zaman büyük bir coşkuyla sahneye atladı, silindir şapkası başından uçup bir köşeye yuvarlandı ve Henri de Toulouse-Lautrec kendini can-can burgacına kaptırıp dönmeye başladı. Jane Avril onun normal boya gelmesine hiç şaşırmamış gibiydi, dans ediyor, şarkı söylüyor ve arada ona sa-

rılıyordu, çok mutluydu. Sonra perde kapandı, sahne gözden kayboldu ve Henri de Toulouse-Lautrec kendini sevgili Jane Avril'iyle birlikte Albi ovalarında buldu. Yine ikindi zamanıydı ve ağustosböcekleri durmadan ötüyorlardı. Sıcaktan ve danstan yorgun düşmüş olan Jane Avril kendini bir meşe ağacının altına attı ve eteklerini dizkapaklarının üstüne kadar kaldırdı. Sonra kollarını Henri de Toulouse-Lautrec'e doğru uzattı ve arzuyla yanına çekti. Jane Avril onu göğsüne bastırmış, bebek gibi kucağında sallıyor, kulağına eğilerek, bacakların güdükken bile hoşuma gidiyordun ama şimdi boyun uzadığı için seni daha çok seviyorum, diye fısıldıyordu. Henri de Toulouse-Lautrec gülümsedi ve onu kucakladı, sonra yastığına sarılarak öbür yanına döndü ve düşünü sürdürdü.

Kılıktan Kılığa Giren Ozan Fernando Pessoa'nın Düşü

1914 yılının Yedi Mart gecesi, kılıktan kılığa giren ozan Fernando Pessoa düşünde uyandığını gördü. Kirada oturduğu küçük odasında kahvesini içti, tıraş oldu ve iki dirhem bir çekirdek giyindi. Hava yağışlı olduğu için yağmurluğunu da aldı. Evden çıktığı zaman saat sekize yirmi vardı, tam sekizde istasyonda, Santarém'e gidecek trenin beklediği perondaydı. Tren 8.05'te, tam zamanında kalktı. Fernando Pessoa, elli yaşlarında görünen ve elindeki kitaba dalmış bir kadının oturduğu kompartmanda yerini aldı. Bu kadın hem annesiydi hem de değildi ve kitabını okuyordu. Fernando Pessoa'nın da okuması gereken şeyler vardı. O gün Güney Afrika'dan, çocukluk anılarından söz eden iki mektup almıştı.

Elli yaşlarında görünen kadın bir ara, ot gibiydim ve beni koparmadılar, dedi. Bu sözler Fernando Pessoa'nm çok hoşuna gitti ve hemen defterine not etti. O sırada pirinç tarlalarının ve otlakların bulunduğu Ribatejo'dan geçiyorlardı. Santarém'e vardıkları zaman Fernando Pessoa bir araba tuttu. Arabacıya, kireç badanalı yapayalnız bir evin nerede oldu-

ğunu biliyor musunuz, diye sordu. Arabacı, burnu içkiden kıpkırmızı olmuş, şişmanca bir adamdı. Tabii, dedi, Bay Caeiro'nun evi, iyi tanırım kendisini ve kırbacını şaklattı. At iki yanına palmiye ağaçları dizilmiş yolda tırısa kalktı. Tarlalarda, kapılarının önünde bazı kara derili adamların durduğu saman damlı kulübeler vardı.

Pessoa arabacıya, neredeyiz, diye sordu, beni nereye götürüyorsunuz?

Arabacı, Güney Afrika'dayız, diye yanıtladı, ve sizi Bay Caeiro'nun evine götürüyorum.

Pessoa'nın içi rahatladı ve arkasına yaslandı. Demek ki Güney Afrika'daydı, tam da bunu istiyordu zaten. Mutlulukla bacak bacak üstüne attı ve gemici pantolonunun paçalarından çıplak ayak bileklerini gördü. Birden çocuk olduğunu fark etti ve çok sevindi. Yeniden çocuk olup Güney Afrika'da gezmek ne hoştu. Paketinden bir sigara çıkarıp keyifle tüttürdü. Arabacıya da bir tane ikram etti ve adam hırsla sigarayı kaptı.

Servilerle noktalanmış bir tepedeki beyaz ev göründüğü zaman güneş batmış, alacakaranlık basmıştı. Burası tam Ribatejo tarzında, eğimli çatısı kırmızı kiremit döşeli dar ve uzun bir evdi. Araba servili yola saptı, çakıllar tekerleklerin altında çıtırdadılar, kırlarda bir köpek havladı.

Evin kapısında, bembeyaz bir başlık giymiş gözlüklü bir nine duruyordu. Pessoa onun Alberto Caeiro'nun büyük teyzesi olduğunu hemen anladı, ayaklarının ucuna basarak uzandı ve kadını iki yanağından öptü.

Yaşlı nine, sakın Alberto'cuğumu fazla yorma, dedi, çıtkırıldım bir çocuktur, hemen hastalanıverir.

Sonra kenara çekildi ve Pessoa içeri girdi. Bura-

sı sade döşeli geniş bir odaydı. Köşede bir şömine, küçük bir kitaplık, tabak çanakla dolu bir dolap, bir divan ve iki koltuk vardı. Alberto Caeiro başı arkasına yaslanmış, bir koltukta oturuyordu. Bu, Pessoa'nın ortaokuldaki başöğretmeni Nicholas'tı.

Fernando Pessoa eğilerek onu selamladı ve, Caeiro'nun siz olduğunuzu bilmiyordum, dedi. Alberto Caeiro eliyle yorgun bir hareket yaparak ona yanına yaklaşmasını işaret etti. Gel sevgili Pessoa, dedi, gerçeği öğrenmeni istediğim için seni buraya çağırdım.

Bu arada büyük teyze, üstünde çay ve pastalar olan bir tepsiyle geldi. Caeiro ve Pessoa birer fincan çay aldılar. Pessoa fincanı tutarken serçeparmağını kaldırmamaya özen gösterdi çünkü bu hiç de kibarca bir davranış değildi. Gemici kıyafetinin yakasını düzelterek koltuğuna yerleşti ve bir sigara yaktı. Siz benim öğretmenimsiniz, dedi.

Caeiro önce içini çekti, sonra gülümsedi. Bu uzun bir öyküdür, dedi, ama size bütün ayrıntılarıyla anlatmam gereksiz, nasıl olsa siz akıllısınız, bazı bölümleri atlasam bile anlarsınız.

Pessoa, ne demek istiyorsunuz, dedi, biraz daha açıklar mısınız?

Caeiro, ben sizin içinizdeki en gizli köşeyim, dedi, sizin en karanlık köşeniz. İşte o yüzden öğretmeninizim.

Yakın köydeki kilise çanının, saati haber veren sesi duyuldu.

Pessoa, peki ne yapmam gerek, diye sordu.

Caeiro, benim sesimi dinlemelisiniz, dedi, gece gündüz, uyurken de uyanıkken de hep beni dinleyeceksiniz, bazen sizi rahatsız edeceğim, bazen beni duymak istemeyeceksiniz. Ama hep dinlemeniz ge-

rek, eğer büyük bir ozan olmak istiyorsanız, bu sesi dinleyecek yürekliliği göstermelisiniz.

Pessoa, dinleyeceğim, dedi, söz veriyorum.

Sonra kalktı ve gitmek için izin istedi. Araba kapıda bekliyordu. Şimdi yine koca adam olmuş, bıyıkları uzamıştı. Arabacı, nereye gideceğiz, diye sordu. Pessoa, beni düşümün sonuna götürün, dedi, bugün yaşamımın en utkulu günüdür.

Sekiz Mart günüydü ve Pessoa pencereden ürkek bir güneş ışığının sızdığını gördü.

Devrimci Ozan
Vladimir Mayakovski'nin Düşü

Üç Nisan 1930 günü, yaşamının son ayında, devrimci ozan Vladimir Mayakovski bir yıldır her gece gördüğü düşü yine gördü.

Çılgınca bir hızla giden Moskova metrosundaydı. Hıza hayrandı çünkü geleceği ve arabaları severdi ama o sırada büyük bir kaygı içindeydi, inmek istiyor, bir yandan da cebindeki bir şeyi boyuna evirip çeviriyordu. Huzursuzluğunu bastırmak için oturmaya karar verdi ve bir alışveriş torbası taşıyan kara giysili, yaşlı bir kadının yanındaki yeri seçti. Mayakovski yanına oturunca, kadın korkuyla sıçradı.

Mayakovski, o kadar çirkin miyim acaba, diye düşündü ve yaşlı kadına gülümsedi. Sonra, korkmayın, ben sadece bir bulutum ve tek isteğim bu trenden inmek, dedi.

Tren en sonunda herhangi bir istasyonda durdu ve Mayakovski neresi olduğuna bakmadan indi. Gördüğü ilk tuvalete girdi ve cebindeki şeyi çıkardı. Bu, çamaşırhanelerde kullanılan cinsten sarı bir sabun parçasıydı. Musluğu açtı ve özenle ellerini yıkamaya başladı ama avuçlarındaki kirler bir türlü gitmiyordu. O zaman sabunu yine cebine soktu ve dı-

şarı çıktı. İstasyon bomboştu. Ta öbür uçta asılı koca bir bildirinin altında duran üç adam onu gördü ve ona doğru ilerlediler. Üçü de kara yağmurluklu ve fötr şapkalıydı.

Sonra bir ağızdan, siyasi polis, güvenlik arama taraması, dediler.

Mayakovski kollarını kaldırdı ve üstünü aramalarını bekledi.

Adamlardan biri elindeki sabun parçasını sallayarak küçümser gibi, ya bu ne oluyor, diye sordu.

Mayakovski övünçle, bilmiyorum, dedi, böyle şeylerden hiç haberim yok, ben sadece bir bulutum.

Onu sorguya çeken adam kötü kötü bakarak, bu bir sabun, diye fısıldadı, ve sen kuşkusuz sık sık ellerini yıkıyorsun, sabun hâlâ ıslak.

Mayakovski yanıt vermedi, yalnız terli alnını sildi.

Adam, gel bizimle, diyerek onun koluna girdi. Öbürleri de arkalarından yürüdüler.

Bir merdiveni çıktıktan sonra geniş ve üstü açık bir istasyona geldiler. İstasyonun altında bir mahkeme salonu vardı. Yargıçlar asker üniformaları giymişlerdi, dinleyicilerse yetimhane giysili çocuklardı.

Adamlar Mayakovski'yi sanık sandalyesine oturttular ve sabun parçasını yargıçlardan birine teslim ettiler. Eline bir megafon alan yargıç, güvenlik görevlilerimiz bu adamı suçüstü yakaladılar, cebinde hâlâ, karanlık işlerinin belgesi bir şey taşıyordu, diye bağırdı.

Yetim çocuklar koro halinde onaylar gibi sesler çıkardılar.

Tahta çekiciyle kürsüye vuran yargıç, suçlu lokomotif cezasına çarptırıldı, dedi.

İki gardiyan Mayakovski'ye doğru geldi, onu so-

yup sarı bir gömlek giydirdiler. Sonra, vahşi bakışlı yarı çıplak bir ateşçinin kullandığı, bacasından dumanlar püsküren bir lokomotife götürdüler. Lokomotifin üstünde, elinde bir balta tutan, başı kukuletalı bir cellat vardı.

Cellat, haydi göster bakalım şimdi bildiklerini, dedi ve lokomotif hareket etti.

Mayakovski dışarı baktı ve Büyük Rusya'yı geçmekte olduklarını fark etti. Uçsuz bucaksız kırlarda ve ovalarda bilekleri kelepçeli, bir deri bir kemik kadınlar ve erkekler yatıyordu.

Cellat, bu insanlar senin dizelerini bekliyor, haydi oku bakalım ozan, diyerek onu kırbaçladı.

Mayakovski en kötü şiirlerini okumaya başladı. Bunlar şişirme dizeler ve tumturaklı kutlama sözleriydi. O okurken insanlar yumruklarını sıkıp kendisine lanetler yağdırıyor, anasına sövüyorlardı.

O sırada Vladimir Mayakovski uyandı ve banyoya ellerini yıkamaya gitti.

Antifaşist Ozan Federico Garcia Lorca'nın Düşü

1936 Ağustosu'nda bir gece, antifaşist ozan Federico Garcia Lorca, Granada'daki evinde bir düş gördü. Düşünde, kendi gezici tiyatrosunun sahnesindeydi ve bir yandan piyano çalıyor, bir yandan da İspanyol Çingenesi şarkıları söylüyordu. Frak giymişti ama başında geniş kenarlı bir *mazzantini* vardı. Sırtlarına şallar örtmüş kara giysili yaşlı kadınlar kendilerinden geçmiş onu dinliyorlardı. Aşağıdan bir ses bir şarkı istedi ve Federico Garcia Lorca hemen çalıp söylemeye başladı. Bu, düellolardan, portakal bahçelerinden, tutkulardan ve ölümden dem vuran bir şarkıydı. Federico Garcia Lorca şarkısını bitirince ayağa kalkıp dinleyicilerini selamladı. Perde kapandı ve ancak o zaman arkada bir kulis olmadığını ve sahnenin doğrudan doğruya boş ovalara açıldığını gördü. Gece olmuştu, ay gökte parlıyordu. Federico Garcia Lorca perdenin arasından bakınca tiyatronun büyülenmiş gibi boşaldığını ve ışıkların yavaş yavaş sönmeye başladıklarını gördü. Tam o sırada, arkasında iniltiyi andıran bir ses duydu ve sanki onu bekler gibi duran küçük kara bir köpek gör-

dü. Federico Garcia Lorca köpeğin peşinden gitmesi gerektiğini hissetti ve bir adım attı. Köpek, önceden verilmiş bir işarete uyarcasına yavaş yavaş yürümeye başladı. Federico Garcia Lorca, beni nereye götürüyorsun küçük kara köpek, diye sordu. Köpek acıyla çeniledi ve Federico Garcia Lorca'nın tüyleri ürperdi. Dönüp arkasına baktı ve tiyatrosunun tahta çatısıyla perdesinin gözden kaybolmuş olduğunu gördü. Ay ışığının altında bomboş bir tiyatro salonu uzanıyor, piyano sanki tuşlarına görünmeyen parmaklar basıyormuş gibi, eski bir ezgiyi çalmayı sürdürüyordu. Ova bir duvarla ikiye bölünmüştü; bu, arkasında başka bir ovanın uzayıp gittiği gereksiz, beyaz bir duvardı. Köpek durdu ve yine çeniledi, Federico Garcia Lorca da durdu. Derken duvarın arkasından askerler çıkıp onun çevresini kuşattılar. Kahverengi üniformalar giymişlerdi ve başlarında üç köşeli şapkalar vardı. Bir ellerinde silah, ötekinde birer şarap şişesi tutuyorlardı. Komutanları, kafası yamrı yumru şişlerle dolu korkunç bir cüceydi. Cüce ona bakarak, sen bir hainsin ve seni geberteceğiz, dedi. Askerlerin kıskıvrak yakaladıkları Federico Garcia Lorca cücenin yüzüne tükürdü. Cüce pis pis sırıttı ve askerlerine, çıkarın şunun pantolonunu, diye bağırdı. Sonra, sen bir karısın, dedi, karılar pantolon giymemeli, evlerinde oturup başlarını örtmeliler. Cücenin bir işareti üzerine askerler Lorca'yı bağladılar, pantolonunu çkarıp başına bir şal örttüler. Cüce, erkek gibi giyinen karı, dedi, artık Ermiş Meryem'e yakarma zamanın geldi. Federico Garcia Lorca yine onun suratına tükürdü ama cüce gülerek yüzünü sildi. Sonra cebinden bir tabanca çıkarıp namlusunu onun ağzına soktu. Ovalarda piyanonun çaldığı ezgi yankılanıyordu. Köpek çeniledi. Federico

Garcia Lorca bir silah sesi duydu ve yatağından fırladı. Granada'daki evinin kapısına dipçiklerle vuruluyordu.

Başkalarının Düşlerini Yorumlayan Doktor Sigmund Freud'un Düşü

Yirmi İki Eylül 1939 gecesi, ölmeden bir gün önce, başkalarının düşlerini yorumlamakla uğraşan Doktor Sigmund Freud bir düş gördü.

Düşünde, bombalanmış Viyana kentinde dolaşan Dora olmuştu. Kent yerle birdi, yıkıntılardan dumanlar ve toz bulutları yükseliyordu.

Takma göğüsleri sallanmasın diye sıkı sıkı tutmaya çalışan Doktor Freud, bu kentin neden böyle mahvolduğunu düşünüyordu. Tam o sırada, Rathaus Caddesi'nde elindeki "Neue Frei Press" gazetesini okuyarak kendisine doğru gelen Frau Marta ile karşılaştı.

Frau Marta, ah sevgili Dora, dedi, az önce Doktor Freud'un Paris'ten Viyana'ya döndüğünü ve tam buraya, Rathaus Caddesi, 7 numaraya taşındığını okudum, ona gitsen herhalde senin için çok iyi olur. Bunları söylerken ölü bir askeri ayağıyla bir köşeye itti.

Doktor Freud fena halde utandı ve şapkasının tülünü indirdi. Çekine çekine, niçin gideyim anlamıyorum, dedi.

Frau Marta, çünkü sizin çok sorununuz var, sevgili Dora, diye yanıtladı, hepimiz gibi sizin de sürüyle sorununuz var, birine içinizi dökmek gereksinimi duyuyorsunuz ve inanın bana, bu konuda Doktor Freud'dan iyisi yoktur; kadınları çok iyi anlar, bazen onlarla öylesine özdeşleşir ki kendisi de kadın oluverir.

Doktor Freud kibarca ama aceleyle izin isteyip ayrıldı ve yoluna devam etti. Az ilerde onu ısrarlı bakışlarla süzerek kabaca laf atan kasabın çırağına rastladı. Doktor Freud durdu, içinden delikanlıyı yumruklamak geliyordu ama kasabın çırağı onun bacaklarına bakarak, Dora, düşlerine âşık olacağına, gerçek bir erkek bulsan daha iyi olur, dedi.

Doktor Freud sinirlenerek duraladı ve, sen nereden biliyorsun, diye sordu.

Kasabın çırağı, bunu bütün Viyana biliyor, dedi, çok fazla cinsel düşler kuruyorsun Dora, Doktor Freud bunu anladı.

Doktor Freud yumruğunu kaldırdı. Bu herif gerçekten çok oluyordu. Hiç kendisi, ünlü Doktor Freud, cinsel düşler kurar mıydı? Böyle şeyler, salt ona bunları anlatmaya gelenlere göreydi. Oysa o, sapına kadar erkekti; bu düşleri yalnız çocuklar ya da aklından zoru olanlar kurardı.

Kasabın çırağı güldü ve, salak olma, diyerek onun poposuna bir şaplak indirdi.

Doktor Freud şişindi. Aslında, güçlü kuvvetli bir kasap çırağının ona böyle davranması çok hoşuna gitmişti; zaten o artık Dora'ydı ve utanç verici cinsel sorunları vardı.

Rathaus Caddesi'nde yürümeyi sürdürdü ve kendi evinin önüne geldi. Evi, o güzel evi artık yoktu, bir bomba onu yerle bir etmişti. Ama hiçbir zara-

ra uğramamış divanı bahçede duruyordu. Ayaklarında takunyalar, gömleği pantolonundan fırlamış hödüğün biri divana uzanmış horluyordu.

Doktor Freud adamı dürtükleyip uyandırdı. Burada ne yapıyorsun, diye sordu.

Herif faltaşı gibi açtığı gözlerini ona dikerek, Doktor Freud'u arıyorum, dedi.

Doktor Freud, Doktor Freud benim, dedi.

Hödük herif, güldürmeyin beni bayan, dedi.

Doktor Freud, bakın, diye söze başladı, size bir itirafta bulunacağım: Bugün hastalarımdan birisi olmaya karar verdim, onun için bu kılığa girdim; bugün artık Dora'yım.

Herif, Dora, dedi, ama ben seni seviyorum. Ve böyle diyerek ona sarıldı. Doktor Freud kendini kaybeder gibi oldu ve divana yığıldı. Tam o sırada uyandı. Yaşamının son gecesiydi ama bunu bilmiyordu.

Bu Kitapta Düş Görenler

DAIDALOS: Mimar ve dünyanın ilk havacısı. Belki de sadece düşlediğimiz biriydi.

PUBLIUS OVIDIUS NASONE: İÖ 42 yılında Sulmona'da doğdu. Roma'da dil uzluğu ve konuşma sanatı üzerine eğitim gördü ve çeşitli kamu görevlerinde bulundu. Geniş bir Helenistik kültürü olan büyük bir ozandı. *Metamorfosi* (Başkalaşım) adlı yapıtında Augustus'u yüceltip Tanrı katına çıkarmış ve bir yıldıza dönüştürmüştür. Belki de sarayda karıştığı bir rezalet yüzünden meslek hayatına son verildi ve imparatorun buyruğuyla Karadeniz kıyılarındaki Tomi kentine sürüldü. Augustus'a ve daha sonra onun yerine geçen Tiberius'a yazdığı dilekçelere hiçbir yanıt alamayan Ovidius, İS 18 yılında Tomi'de yapayalnız öldü.

LUCIUS APULEIUS (İS 125-180): Kuzey Afrika'nın Madaura kentinde doğdu. Kartaca, Roma ve Atina'da dil uzluğu ve konuşma sanatı üzerinde eğitim gördü. Daha sonra, insan aklının ötesinde dinsel gizemlere merak sardı ve tarikatlara girdi. Zengin bir dul olan Prudentilla ile evlenmesi, onun çeyizini elde edebilmek için şeytanca yollara başvurup kendisiyle evlenmeye kandırdı diye, kadının akrabaları tarafından suçlan-

dı. Kitaplarından, gizemli, mistisizme ve esoterizme eğilimi olan bir insan olduğu anlaşılır. En ünlü yapıtı *L'asino d'oro* (Altın Eşek) genç Lucio'nun başına gelenleri, büyü yoluyla nasıl eşek olduğunu ve en sonunda nasıl yine insan kılığına döndüğünü anlatan bir tür yaşamöyküsü sayılabilir.

CECCO ANGIOLIERI (Siena, 1260-1310): Öfkeli ve ağzı bozuk bir Toskanalıydı. Birçok kez mahkemeye verildi, cezalara çarptırıldı, babasından kalan mirası çarçur ederek yoksulluk içinde öldü. Zamanının ozanları melek gibi kadınları yüceltirken, o bir sepicinin kaba ve görgüsüz kızını kutladı. En çok ilgisini çeken konular, sövüp sayma ve hakaret olup kumar, içki, para, ana babaya beslenen nefret ve dünyaya lanet okuma üzerine dizeler yazdı.

FRANÇOIS VILLON: 1431'de doğdu ama ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Asıl adı François de Montcorbier'di ama sonradan, kendisine babalık etmiş kimsenin adını aldı. Fırtınalı ve düzensiz bir yaşamı oldu, bir kavga sırasında bir papazı öldürdü, hırsızlık ve soygunlara katıldı, ölüm cezasına çarptırıldı ama bu ceza sonradan sürgüne çevrildi. Gediklisi olduğu yeraltı dünyasının diliyle, onları yücelten dizeler yazdı. Önemli yapıtı *Testamento*'da (Vasiyet) aşk, ölüm, nefret, yoksulluk, açlık, serserilik ve pişmanlık konuları işlenir.

FRANÇOIS RABELAIS (1494-1553): Bir Dominiken papazıyken sonraları kiliseden ayrıldı ve Lyon

Hastanesi'nde ünlü bir doktor oldu. Ama manastır yaşamının alışkanlıklarını hiçbir zaman bırakmadı. Çok iyi Latince bilirdi ve geniş bir kültüre sahipti; aydın fikirleri yüzünden zamanının ileri gelenleri tarafından her zaman kınandı. Beki de, manastır kurallarının gerektirdiği oruç acılarını bastırmak amacıyla, Batı edebiyatının en ünlü obur ve zevk, sefa düşkünü iki devi olan Gargantua ve Pantagruel'i yarattı.

CARAVAGGIO DİYE TANINAN MICHELANGELO MERISI (Caravaggio, 1573-Porto Ercole, 1610): Doğduğu kentten Roma'ya göç eden Michelangelo Merisi, kendisine ilk tablo siparişlerini veren Şövalye D'Arpino ile karşılaşıncaya kadar yoksulluk içinde yaşadı. Önceleri natürmort resimler yaptı, daha sonra, kendine has eşsiz ışık-gölge oyunlarının yer aldığı büyük dinsel tablolar yarattı. *Ermiş Matteo* belki en ünlü yapıtıdır. Kavgacı ve hemen bıçağına davranan bir adamdı. Bir arbedede cinayet de işledi, önce Napoli'ye, oradan Malta'ya gitti, sonunda yakalanıp hapse atıldıysa da kaçmayı başardı. Peşine düşen kiralık katiller tarafından yüzü bıçakla kesilen Caravaggio, sığındığı Porto Ercole'de ateşli bir hastalıktan öldü.

FRANCISCO GOYA Y LUCIENTES (Zaragoza, 1746-Bordeaux, 1828): Yoksul doğdu ve yoksul öldü. Madrid'de resim eğitimi gördü, İtalya'ya gelerek Roma ve Venedik kentlerinde bulundu. İspanya sarayında hem saygı gördü hem de başına türlü belalar geldi. Büyük başarılar elde ettiği gibi, acı hayal kırıklıklarına da uğradı. Tablo-

larında ölümsüzleştirdiği Alba düşesi tarafından korundu, zaman zaman delilik nöbetleri geçirdi. 1799'da yaptığı *Caprichos* tablosu yüzünden Engizisyon mahkemesine çıkarıldı. Korkunç görüntüleri içeren savaş ve yıkım resimleri yaptı.

SAMUEL TAYLOR COLERIDGE (1772-1834): Cambridge'de okudu ama üniversiteyi bitirmedi. Aşk hayatında uğradığı bir hayal kırıklığı yüzünden, Silas Tomkyn Comberbacke takma adıyla gönüllü olarak süvari alayına katıldıysa da sonradan kardeşinin ödediği fidye ile askerlikten ayrıldı. Yaşamı ütopyalar peşinde koşmakla geçti. Birlikçi Hıristiyan Kilisesi'ne girdi, insanları eşitsizlikten arındırmak idealini güden ve komünist yanlısı bir proje olan "Partisocrazia" derneğini kurdu. Afyon bağımlılığı yüzünden yapay mutluluklar yaşadı ama arkadaşı De Quincey'in aksine, bu kötü alışkanlığını hiçbir zaman açığa vurmadı ve yalnız bir yaşam sürdü. Düşsel ve metafizik dünyalarla ilgilenen yazarın en önemli yapıtı, güçlü bir sayıklama ve çılgınlık baladı olan *Eski Denizcinin Dizeleri*'dir.

GIACOMO LEOPARDI (Recanati, 1798-Napoli, 1837): Soylu bir ailedendi, babasının kitaplığında bilim, felsefe ve dil üzerinde bulduğu her şeyi okurdu ama gerek bedensel gerek ruhsal, mutsuz bir yaşamı oldu. Bulunduğu taşra kasabasının tutukevinden, dar görüşlülük ve bağnazlıktan nefret eden Leopardi, sanata, bilime, aydın fikirlere, uygarlığa gönülden bağlandı.

Değerli bir dilci, acı konuşan bir filozof ve büyük bir ozandı. Aşk, uçup giden zaman, insanların mutsuzluğu, sonsuzluk ve ay üzerine dizeleri vardır.

CARLO COLLODI: Asıl adı Carlo Lorenzini'dir. 1826'da Toskana bölgesindeki Collodi'de doğdu ve 1890'da Floransa'da öldü. Mazzini'nin fikirlerine candan bağlı olan Collodi, İtalyan Birliği'nin kurulması için askerî kampanyalara katıldı. Özgürlük ve bağımsızlığı sevmesine karşın, 1859 yılından sonra Toskana hükümetinin tiyatro sansürcüsü olarak çalıştı. Sert, kaba ve yalnızlığı seven bir insan olup yemeğe ve içkiye düşkündü. Yaşamı boyunca tutkuları oldu, romatizma ağrıları ve uykusuzluk çekerdi. Ölümsüz bir tahta kukla yarattı.

ROBERT LOUIS STEVENSON: 1850'de Edinburg'da doğdu. Önemli sağlık sorunları olduğundan gençliğinde uzun süre hasta yattı ve en sonunda veremden öldü. Avrupa'da, Amerika'da ve Pasifik adalarında bulundu. En ünlü yapıtı *Define Adası*'dır. Ölmek için, Samoa takımadalarına bağlı uzak bir adacık olan Upoli'yi seçti ve orada bir dağın tepesine gömüldü. Öldüğü zaman kırk dört yaşındaydı.

ARTHUR RIMBAUD (Charleville, 1845-Marsilya, 1891): Baskıcı, tutucu ve yobaz bir ailesi vardı. On altı yaşında evden kaçıp Yerel Yönetim Merkezi'ne katılmak için Paris'e gitti, orada fırtınalı ve düzensiz bir yaşamı oldu. Fransız edebiyatından akan bir yıldız gibi geçen Rimbaud, hep

düşsel ve gizemli lirik dizeler yazdı. Başka bir Fransız ozanı olan Paul Verlain'i sevdi ve bir kavgada onun tarafından tabancayla yaralandı. Adı rezaletlere karıştı, hastanelerde yattı, bir sirke girip Avrupa'yı dolaştı. Daha sonra ozanlığı bırakıp Habeşistan'da kaçakçılık yaptı. Dizkapağında çıkan bir ur yüzünden Fransa'ya döndü, Marsilya Hastanesi'nde bacağı kesildi ve orada öldü.

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV (1860-1904): Rus öykü ve tiyatro yazarı. Doktor olduğu halde sadece kıtlık ve salgınlar sırasında mesleğini yaptı. Ciğerlerinden hastaydı. 1890'da Sibirya'yı baştan başa geçerek bir tutuklular adası olan Sahalin'e gitti ve buradaki kürek mahkûmlarının içinde yaşadıkları korkunç koşulları anlatan bir kitap yazdı. Bir tiyatro sanatçısına âşıktı. Öyküler, dram ve komediler yazdı. Kitaplarında günlük yaşamdan, sıradan insanlardan, yoksullardan, çocuklardan, her gün karşılaşılan küçük büyük olaylardan söz eder.

ACHILLE-CLAUDE DEBUSSY (Saint-Germain-en-Laye, 1862-Paris, 1918): Marmontel ve Guiraud gibi ustalarla çalıştı, (Prix de Rome) Roma Ödülü'nü kazanarak üç yıl Roma'daki Villa Medici'de kaldı. Önceleri Wagner'e büyük hayranlık beslediyse de daha sonra bu hayranlığı geçti. Evrensel Paris Sergisi'nde Doğu müziğine ilgi duydu ve etkisinde kaldı. Simgecileri, dekadan ve empresyonistleri severdi, herkesten uzak, seçkin bir yaşam sürdü, kendini yalnız sanata ve müziğe adadı.

HENRI DE TOULOUSE-LAUTREC (Albi, 1864-Malromé 1901): Eski ve soylu bir Fransız ailesindendir. Ressam, tasarımcı ve litografi uzmanıdır. Çarpık çurpuk bedeni ve cüceliği yüzünden Paris'te mutsuz ve düzensiz bir yaşamı oldu, gece kulüplerine ve genelevlere dadandı. Okul ve akademilerden nefret ederdi. Palyaçoların, oyuncuların, dansözlerin, sarhoşların, orospuların, kötü alışkanlıkların, yoksulluğun ve yalnızlığın resimlerini yaptı.

FERNANDO PESSOA (Lizbon, 1888-1935): Çok küçükken babası öldü ve üvey babasının Portekiz konsolosu olduğu Güney Afrika'da büyüdü. Bir dâhi olduğunu her zaman hisseden yazar, babaannesi gibi delirmek korkusuyla yaşadı. İkinci bir varlığı olduğunun bilincindeydi ve bu farkındalık, gerek yaşamına gerekse yazılarına yansıdı. Başta, Ribatejo'da bir köy evinde yaşlı büyük teyzesiyle oturan hastalıklı Alberto Caeiro olmak üzere, çeşitli kimliklere bürünüp dizeler yazdı. Bir firmada ticari mektupların çevirmenliğini yaparak hayatını kazandı, genellikle basit kira odalarında oturdu. Kısa süreli ama derin tek bir aşkı oldu, çalıştığı şirketlerden birinde daktiloluk yapan Ophélia Queiroz'u sevdi. Yaşamının "utkulu günü", içinde yaşattığı ozanların onun eliyle yazmaya başladıkları 8 Mart 1914 günüdür.

VLADİMİR MAYAKOVSKİ: 1893'te Gürcistan'ın küçük bir köyünde doğdu; resim, mimarlık ve heykeltıraşlık eğitimi gördü. Çok genç yaşta, yasa-

dışı bolşevik partisine girdi ve tutuklandı. Modern fikirleri yüzünden kısa zamanda Fütürizm'in öncüsü oldu. Turuncu bir gömlek giyerek lokomotifle Rusya'da bir turneye çıktı. Büyük bir coşkuyla bolşevik ihtilaline katıldı ve devrimci sanatçılar kadrosunda önemli görevlerde bulundu. Örgütçülük, propagandacılık, bildiri tasarımcılığı yaptı, öfkeli kahramanlık dizeleri yazdı. 1925'te Lenin'i yücelten başarısız bir şiir yazdı. Ama, ülkesinde öncü sanatçılar için zor zamanların başladığını görüp korkuya kapılan ve hayal kırıklığına uğrayan Mayakovski, ciddi saplantıları olan bir sinir hastalığına tutuldu. Sürekli ellerini yıkar, cebinde hep bir sabunla dolaşırdı. Resmî açıklamalara göre, 1930'da tabancayla yaşamına son verdi.

FEDERICO GARCIA LORCA: 1898'de Granada'da doğdu, öğrenimini Madrid'de yaptı ve döneminin en önemli sanatçılarıyla dostluklar kurdu. Ozanlığının yanı sıra müzisyen, ressam ve tiyatro yazarıdır. 1832'de İspanya Hükümeti kendisini, klasik yapıtları halka tanıtmak amacıyla bir tiyatro grubu kurmakla görevlendirdi ve Garcia Lorca bir tür gezici tiyatro olan "La Barraca" ile bütün İspanya'yı dolaştı. 1936'da antifaşist aydınlar derneğini kurdu. *Cante jondo*'da ve hemen hemen bütün dizelerinde Andaluzya Çingenelerinin geleneklerini, tutkularını ve şarkılarını yüceltti. 1936'da Granada yakınlarında, Franco yanlısı jandarmalar tarafından öldürüldü.

SIGMUND FREUD (Freiburg, 1856-Londra, 1939): Bir sinir doktoruydu. Önce isteri ve hipnotizma

üzerinde çalıştı. Daha sonra, insanları sürekli tedirgin eden ve mutsuzluklarına neden olan düşlerin yorumuyla ilgilendi *(Düşlerin Yorumu, 1900)*. İnsan benliğinin derinlerinde, bilinçaltı adını verdiği karanlık bir nokta olduğunu savundu. *Klinik Vakalar* kitabı, ustaca yazılmış bir roman gibi okunabilir. İd, Ego ve Süper-ego taptığı Üçlü Tanrı'dır. Aslında, belki de hepimiz o tanrıya tapmaktayız.

ANTONIO TABUCCHI

DÜŞLER DÜŞÜ

CAN

ANLATI

Fernando Pessoa'nın Son Üç Günü, Pereira İddia Ediyor, Hint Gece Müziği, Ufuk Çizgisi gibi yapıtlarıyla tanıdığınız **Antonio Tabucchi**, bu kez gözde yazarları, ozanları, ressamları ve bestecilerinin "düşsel düşleri"ni anlatıyor bize. ***Düşler Düşü***, alışılagelmiş tür kalıplarını zorlayan bir yapıt. *Rabelais, Garcia Lorca, Çehov, Mayakovski* gibi yazar ve ozanların, *Goya, Toulouse-Lautrec* gibi ressamların düşlemiş olabilecekleri 20 kısa düşten oluşuyor. Kimi düşler gerçek yaşamlardan kesitler sunuyor, kimileri Tabucchi'nin hayal gücünün ürünü. Kimileri ölüm döşeğinde görülen son düşler. Katil ozan *François Villon*, hayaller peşinde koşan ressam *Francisco Goya*, serseri ozan *Arthur Rimbaud*, mutsuz ressam *Toulouse-Lautrec*, başkalarının düşlerini yorumlayan *Sigmund Freud*'un düşleri, karabasanları... İç dünyalara bir hayal yolculuğu. Tabucchi'nin bu büyüleyici anlatısını, Semin Sayıt'ın İtalyanca aslından yaptığı çeviriyle sunuyoruz.

KAPAKTAKİ RESİM: PIERRE PUVIS DE CHAVANNES

ISBN 975-07-0634-X

9 789750 706349

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR